Kinnitatud
direktori käskkirjaga 27.10.2026.a. nr 31.4-1/639
Läbi arutatud ja heaks kiidetud õppenõukogu koosolekul
17.09.2026.a. protokoll nr 31.1-5/512

Läbi arutatud ja kooskõlastatud hoolekogu koosolekul
27.10.2026.a. protokoll nr 31.1-4/636

NARVA LASTEAED PINGVIIN

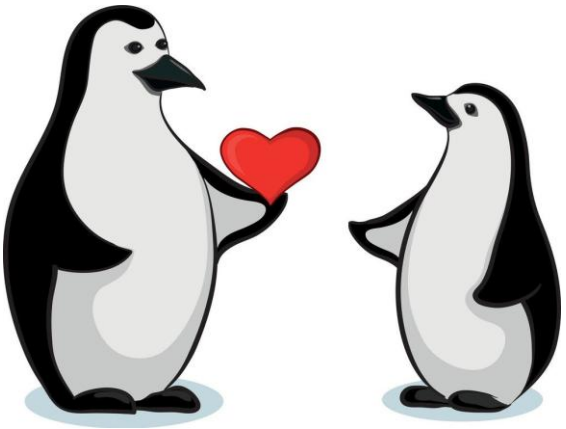

LASTEHOIU JA LASTEAIA ÕPPEKAVA

Narva 2026

SISUKORD

1. LASTEHOIU JA LASTEAIA ERIPÄRA NING ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID....4
1.1. Üldinfo....4
1.2. Narva Lasteaed Pingviin kui haridusasutus....4
1.3. Lasteaia eripära....4
1.4. Alushariduse alusväärtused....5
1.5. Lasteaia põhiväärtused....6
1.6. Lasteaia visioon....6
1.7. Lasteaia missioon....6
1.8. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid....7
1.9. Õppe- ja kasvatustegevuse üldpõhimõtted....8
2. LASTEHOID....8
2.1. Lastehoiu eripära ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid....8
2.2. Lapse üldoskuste toetamise põhimõtted ja korraldus....8
2.3. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted ja korraldus lastehoius....9
2.3.1. Lastehoiurühma töökorraldus....9
2.4. Kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused....10
2.4.1. Mänguoskused....10
2.4.2. Tunnetus- ja õpioskused....10
2.4.3. Sotsiaalsed oskused....11
2.4.4. Eneseregulatsiooni oskused....11
2.5. Kolmeaastase lapse valdkondade eelooskused....11
2.5.1. Mina ja keskkond valdkonna eeloskused....12
2.5.2. Keele ja kõne valdkonna eeloskused....12
2.5.3. Matemaatika valdkonna eeloskused....13
2.5.4. Kunsti valdkonna eeloskused....13
2.5.5. Muusika valdkonna eeloskused....14
2.5.6. Liikumise valdkonna eeloskused....14
2.6. Lapse arengu hindamise, toetamise ja dokumenteerimise põhimõtted ning korraldus lastehoius....14
2.7. Vanematega tehtava koostöö põhimõtted ja korraldus lastehoius....15
2.8. Lastehoiu õppekava uuendamise ja täiendamise kord....15
3. LASTEAED....15
3.1. Lasteaia eripära ja õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid....15
3.2. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted....15
3.3. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus ja kavandamine....16
3.3.1. Lasteaia päevakava....16
3.3.2 Lasteaia õppeaasta tegevuskava ja kokkuvõte....16
3.3.3 Rühma aastaplaan ja aastaplaani kokkuvõte....17
3.3.4. Rühma kuuplaan....18
3.3.5. Rühma päevik....18
4. ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED....19
4.1. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise üldpõhimõtted....19
4.2. Füüsiline, mängu- ja õpikeskkond....19
4.3. Turvaline ja hooliv psühhosotsiaalne keskkond....19
4.4. Kaasav, ligipääsetav ja suhtlemist toetav keskkond....20
4.5. Uurimist, loovust ja digipädevust toetav keskkond....20
4.6. Liikumist, tervist ja looduskogemust toetav keskkond....20
4.7. Lapse osalemine ja koostöö keskkonna kujundamisel....20
5. KOLMEAASTASE LAPSE JA KUUE- KUNI SEITSMEAASTASE LAPSE

EELDATAVAD ÜLDOSKUSED NING KUUE- KUNI SEITSMEAASTASE LAPSE EELDATAVAD ARENGUTULEMUSED 21
Üldalused 21
5.1. Kolmeaastase lapse ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused 21
5.1.1. Mänguoskused 21
5.1.2. Tunnetus- ja õpioskused 22
5.1.3. Sotsiaalsed oskused 23
5.1.4. Eneseregulatsiooni oskused 23
5.2. Kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused 24
5.2.1. Valdkond Mina ja keskkond 24
5.2.2. Valdkond Keel ja kõne 26
5.2.3. Valdkond Matemaatika 27
5.2.4. Valdkond Kunst 28
5.2.5. Valdkond Muusika 28
5.2.6. Valdkond Liikumine 29
5.3. Eeldatavate arengutulemuste kohandamine eritoega ja tõhustatud toega lastele 29
5.4. Koolivalmiduse toetamine 30
6. LASTEHOIU JA LASTEAIA LAPSE ARENGU HINDAMISE JA TOETAMISE PÕHIMÕTTED, DOKUMENTEERIMINE NING MEETODID JA VAHENDID LAPSE ARENGU HINDAMISEKS, JÄLGIMISEKS JA ANALÜÜSIMISEKS 30
6.1. Lapse arengu hindamise põhimõtted ja eesmärgid 30
6.2. Lapse arengu jälgimise ja hindamise meetodid ning korraldus 31
6.3. Lapse arengu hindamise dokumenteerimine 31
6.4. Õppimiskohustuse täitmise alustamise edasilükkamine 32
6.5. Lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus 33
6.6. HEV-meeskonna ja tugispetsialistide koostöö 33
6.7. Erineva keelelise ja kultuurilise taustaga laste toetamine 34
6.8. Andekate ja erihuvidega laste toetamine 34
7. VANEMATEGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS 35
7.1. Koostöö põhimõtted 35
7.2. Koostöö eesmärgid 35
7.3. Suhtlus- ja koostöövormid lapsevanematega 35
7.4. Vanemate õigused ja kohustused koostöös lasteaiaga 40
7.5. Koostöö korraldamise vastutus 40
8. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD 40
LISA 1. LAPSE ÜLDOSKUSTE EELDATAVAD TULEMUSED JA LAPSE EELDATAVAD ARENGUTULEMUSED VANUSETI 42

1. LASTEHOIU JA LASTEAIA ERIPÄRA NING ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

1.1. Üldinfo

Aadress: Mõisa tn 1a, Narva 21006

Registrikood: 75024426

E-post: pingviin@narvakultuur.ee

Tel.: 3542204

Lasteaia koduleht: http://lasteaiad.narvakultuur.ee/pingviin/et/avaleht

1.2. Narva Lasteaed Pingviin kui haridusasutus

Narva Lasteaed Pingviin (edaspidi lasteaed) on Narva linna munitsipaalne koolieelne lasteasutus, mille põhitegevuseks on alushariduse võimaldamine ning laste arengut, heaolu ja koolivalmidust toetava õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine.

Lasteaed alustas tegevust 1980. aasta detsembris. Lasteaia hoone rekonstrueeriti aastatel 2011–2012, pöörates erilist tähelepanu haridusliku erivajadusega laste vajadustele ning ligipääsetava, turvalise ja toetava keskkonna loomisele.

Lasteaed on kujunenud Narva linnas omanäoliseks ja olulist rolli täitvaks koolieelseks lasteasutuseks, mille eripäraks on tavarühmade, tõhustatud toega rühmade ja eritoega rühmade koos tegutsemine ning mitmekülgne tugisüsteem.

Lasteaias tegutseb kokku 11 rühma:

- 4 tavarühma, sealhulgas 1 lastehoiurühm;
- 3 tõhustatud toega rühma;
- 4 eritoega rühma.

Lasteaia tegevuse keskmes on laps ja tema heaolu. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ning elluviimisel lähtutakse lapse individuaalsest arengutasemest, võimetest, huvidest, vajadustest ja kogemustest.

Lasteaed väärtustab iga lapse õigust areneda talle sobivas tempos ning saada vajalikku tuge võimalikult varakult ja järjepidevalt.

1.3. Lasteaia eripära

Narva Lasteaed Pingviin eripära kujundavad eelkõige:

- kaasava hariduse põhimõtete rakendamine;
- tavarühmade, tõhustatud toega rühmade ja eritoega rühmade kooseksisteerimine;
- tugev ja mitmekülgne tugisüsteem;
- lapse individuaalse arengu ja vajaduspõhise toe väärtustamine;
- eripedagoogilise, logopeedilise ja psühholoogilise toe võimalused;
- alternatiivse ja toetava suhtlemise kasutamise võimalused;
- mitmekülgsed võimalused laste kehalise arengu ja tervise toetamiseks;

- kaasaegne ja ligipääsetav füüsiline keskkond;
- eesti keele omandamise toetamine loomuliku suhtluse kaudu;
- IKT, robootika ja digitehnoloogia eesmärgipärane kasutamine;
- laste loovuse, uurimis- ja avastamishuvi toetamine;
- laste ja perede kaasamine lasteaia ühistegevustesse;
- väljakujunenud traditsioonid ja ühistegevused.

Lasteaias pööratakse erilist tähelepanu sellele, et laps tunneks ennast väärtustatud, mõistetud ja turvaliselt ning saaks osaleda lasteaia tegevustes vastavalt oma võimetele ja vajadustele.

Lasteaias Pingviin on aastate jooksul kujunenud traditsioonid ja ühistegevused, mis toetavad laste sotsiaalset, kultuurilist, keelelist ja emotsionaalset arengut.

Korraldatakse:
- teemanädalaid;
- õppekäike;
- näitusi;
- mängupidusid;
- kontserte ja muusikalisi üritusi;
- spordi- ja liikumisüritusi;
- loovtegevusi;
- teatriga seotud tegevusi;
- tähtpäevi;
- lastevanemate ja laste ühistegevusi;
- lasteaia ühiseid projekte.

Ühistegevustesse kaasatakse võimalusel eri rühmade lapsed ning lapsevanemad.

Tegevuste kavandamisel arvestatakse laste erinevaid võimeid ja vajadusi ning luuakse võimalused iga lapse osalemiseks.

1.4. Alushariduse alusväärtused

1. Õppe- ja kasvatustegevus põhineb lapsepõlve väärtustamisel ning lastehoiu ja lasteaia peamine ülesanne on kaitsta ja edendada lapse õigust täisväärtuslikule ning turvalisele lapsepõlvele. Lastehoius ja lasteaias toetatakse võrdsel määral lapse vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Lastehoid ja lasteaed loovad tingimused lapse erisuguste võimete tasakaalustatud arenguks, eneseteostuseks ning teaduspõhise maailmapildi kujunemiseks.

2. Lastehoid ja lasteaed kujundavad koostöös koduga väärtushoiakuid, mis on isikliku õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostoimimise aluseks.

3. Oluliseks peetakse väärtusi, mis tulenevad Eesti Vabariigi põhiseaduses, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis, lapse õiguste konventsioonis ning Euroopa Liidu alusdokumentides nimetatud eetilistest põhimõtetest. Alusväärtustena tähtsustatakse üldinimlikke väärtusi (ausus, hoolivus, õiglus, lugupidamine enda ja teiste vastu) ning ühiskondlikke väärtusi (vabadus,

demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, kodumaa-armastus, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, terviseteadlikkus, keskkonna jätkusuutlikkus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus).

1.5. Lasteaia põhiväärtused

Lasteaed Pingviin lähtub oma tegevuses viiest põhiväärtusest, mis toetavad lapse heaolu, arengut ning turvalise ja kaasava õpikeskkonna kujundamist.

1.6. Lasteaia visioon

Lasteaed Pingviin on kaasaegne ja innovaatiline lasteaed, mis pakub turvalist ja lapsest lähtuvat õpikeskkonda ning kus on põimunud mängulisus ja nüüdisaegne eestikeelne õpe.

1.7. Lasteaia missioon

Lasteaed Pingviin missioon on koostöös peredega luua igale lapsele õnnelik lapsepõlv ning turvaline, hooliv ja arengut toetav keskkond. Mängulise, lapsest lähtuva ja eestikeelse õppe kaudu toetame iga lapse igakülgset arengut, arvestades tema individuaalseid võimeid ja vajadusi ning pakkudes vajalikku tuge nii andekatele kui ka hariduslike erivajadustega lastele.

1.8. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Lasteaed Pingviin õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on toetada iga lapse terviklikku arengut, heaolu, iseseisvust ja õpivalmidust, arvestades tema individuaalseid võimeid, vajadusi, huve ja arengupotentsiaali ning luues turvalise, kaasava ja arendava õpi- ja kasvukeskkonna.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena kujunevad lapsel eakohased üldoskused, teadmised, oskused ja hoiakud, mis loovad aluse edasiseks õppimiseks, koolis toimetulekuks ja igapäevaelus hakkama saamiseks.

Õppe- ja kasvatustegevuse kaudu toetatakse lapse:

1) Terviklikku arengut

Luuakse võimalused lapse kehaliseks, vaimseks, emotsionaalseks, sotsiaalseks ja keeleliseks arenguks.

2) Üldoskuste kujunemist

Toetatakse lapse:

- mänguoskusi;
- tunnetus- ja õpioskusi;
- sotsiaalseid oskusi;
- eneseregulatsiooni;
- enesejuhtimist;
- suhtlemisoskust;
- iseseisvust.

3) Keelelist arengut

Toetatakse:

- kõnest arusaamist;
- sõnavara arengut;
- eneseväljendust;
- suhtlemisoskust;
- jutustamisoskust;
- kuulamisoskust;
- eesti keele kasutamist.

4) Sotsiaalset ja emotsionaalset arengut

Lapsel kujunevad oskused:

- oma tundeid ära tunda ja väljendada;
- teiste tunnetega arvestada;
- suhelda;
- koostööd teha;
- konflikte lahendada;
- abi küsida ja pakkuda.

5) Iseseisvust ja eneseteenindusoskusi

Toetatakse lapse suutlikkust tegutseda võimalikult iseseisvalt ning teha eakohaseid valikuid.

6) Uurimis- ja õpioskusi

Lapsel kujuneb huvi:

- uurimise;
- avastamise;
- katsetamise;
- küsimuste esitamise;
- probleemide lahendamise;
- uute teadmiste omandamise vastu.

7) Loovust

Toetatakse lapse kujutlusvõimet, loovat mõtlemist ning eneseväljendust kunsti, muusika, liikumise, mängu ja teiste tegevuste kaudu.

8) Tervisekäitumist

Kujundatakse harjumusi ja teadmisi, mis toetavad lapse füüsilist ja vaimset heaolu, liikumist, tervislikku eluviisi ja turvalist käitumist.

9) Eesti keeles suhtlemist

Luuakse lastele võimalusi kasutada eesti keelt loomulikes, mängulistes ja tähenduslikes olukordades.

10) Kaasatust ja sallivust

Kujundatakse oskust märgata ja väärtustada erinevusi, arvestada teistega ning osaleda ühistegevustes.

1.9. Õppe- ja kasvatustegevuse üldpõhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevus lähtub lapse huvidest, arengutasemest ja individuaalsetest vajadustest ning toetab mängu, aktiivse tegutsemise, lõimitud õppimise, koostöö ja turvalise eestikeelse õpikeskkonna kaudu lapse terviklikku arengut. Täpsemad põhimõtted ja korraldus on esitatud peatükkides 2–6.

2. LASTEHOID

2.1. Lastehoiu eripära ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Lasteaed Pingviin lastehoiurühmas toetatakse kuni kolmeaastaste laste heaolu, turvatunnet, iseseisvuse kujunemist, mängu- ja suhtlemisoskusi ning eakohast arengut. Lastehoiu eripäraks on lapse individuaalsest rütmist lähtuv hoolduse, mängu, õppimise ja puhkamise terviklik korraldus. Eesmärk on luua turvaline, hooliv ja eestikeelset suhtlemist toetav keskkond, arvestades lapse arengutaset, kodust keelekeskkonda ning vajadusel rakendatavaid tugimeetmeid.

2.2. Lapse üldoskuste toetamise põhimõtted ja korraldus

Lastehoiurühma õppe- ja kasvatustegevuse keskmes on lapse üldoskuste – mänguoskuste, tunnetus- ja õpioskuste, sotsiaalsete oskuste ning eneseregulatsioonioskuste – järjepidev ja terviklik areng. Üldoskused kujunevad omavahel seotult ning loovad aluse lapse iseseisvusele, suhtlemisele, õppimisele ja igapäevaelus toimetulekule.

Üldoskuste arengut toetatakse lapse vanusest, arengutasemest, huvidest ja individuaalsetest vajadustest lähtudes. Mänguoskuste kujunemisel toetatakse lapse algatusvõimet, kujutlusvõimet ja koosmängu. Tunnetus- ja õpioskuste arendamisel soodustatakse uudishimu, tähelepanu, uurimist ja probleemide lahendamist. Sotsiaalsete oskuste kujunemisel toetatakse suhtlemist, koostööd ja teistega arvestamist. Eneseregulatsioonioskuste arendamisel aidatakse lapsel mõista ja väljendada oma tundeid, kohaneda muutustega ning suunata oma käitumist täiskasvanu toel.

Üldoskuste kujunemist jälgitakse lapse igapäevase tegutsemise ja suhtlemise käigus. Täiskasvanu märkab lapse tugevusi ja arenguvajadusi ning pakub tema arengutasemele vastavat juhendamist ja tuge. Erilist tähelepanu pööratakse lapse kohanemisele lastehoiuga, turvatunde ja iseseisvuse kujunemisele. Koostöös lapsevanematega toetatakse lapse arengu järjepidevust kodus ja lastehoius.

2.3. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted ja korraldus lastehoius

Õppe- ja kasvatustegevus lastehoius toimub mängu, liikumise, uurimise, katsetamise ning igapäevatoimingute kaudu. Õppimine on lõimitud lapse igapäevaellu ning toimub nii kavandatud kui ka spontaansetes õpiolukordades, arvestades lapse vanust, arengutaset, huve ja vajadusi.

Tegevused on eesmärgistatud, eakohased ja paindlikud ning toimuvad individuaalselt, paaris või väikestes alarühmades. Tegevuste kestus ja raskusaste kohandatakse laste tähelepanuvõime ja arenguliste iseärasustega. Vajaduse korral kasutatakse näitlikustamist, visuaalset tuge ning alternatiivset ja toetavat suhtlemist (ATK).

Õppe- ja kasvatustegevus on seotud igapäevarutiinide ja hooldustoimingutega, sealhulgas söömise, riietumise, hügieenitoimingute ja liikumisega. Nendes olukordades luuakse võimalusi õpitud oskuste harjutamiseks ja kinnistamiseks. Olulisel kohal on tegevuste kordamine ja järjepidevus, mis toetavad lapse turvatunnet ning võimaldavad kogeda eduelamust.

Tegevusi korraldatakse nii siseruumides kui ka õues, kasutades mitmekesiseid mängu- ja õppevahendeid ning vahetuid elulisi kogemusi. Täiskasvanu osaleb tegevustes, juhendab ja suunab lapsi, võimaldades neil tegutseda ka iseseisvalt ning teha jõukohaseid valikuid.

Õppe- ja kasvatustegevust kavandatakse lapse arengueesmärkidest lähtudes. Tegevuste läbiviimisel jälgitakse laste osalemist ja toimetulekut ning vajaduse korral kohandatakse edasisi tegevusi. Õppe- ja kasvatustegevuse dokumenteerimine ning lapse arengu hindamine toimub lasteaias kehtestatud korra alusel.

2.3.1. Lastehoiurühma töökorraldus

Lastehoiurühma suurus vastab kehtivatele õigusaktidele. Lastehoiurühmas võib olla kuni 15 last. Kuni kolmeaastaste lastehoiurühmas, kus töötab vähemalt üks täistööajaga õpetaja, võib rühmas olla kuni 16 last.

Rühma komplekteerimisel arvestatakse lisaks laste arvule ka laste vanust, individuaalseid vajadusi ning rühmas töötava personali koosseisu, et tagada laste turvalisus, heaolu ja arengut toetav keskkond.

Lastehoiurühmas on tagatud piisav täiskasvanute arv, et tagada laste turvalisus, individuaalne tähelepanu ning lapse heaolu. Vajadusel töötab rühmas õpetaja, abiõpetaja ja/või lapsehoidja vastavalt kehtivatele normidele.

Rühma töökorraldus toetab lapse igapäevaseid põhivajadusi (toit, uni, liikumine, mäng), emotsionaalset turvatunnet ning arengut toetavaid tegevusi.

2.4. Kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused

Üldoskuste kujunemist toetatakse lastehoiurühmades kõigi tegevuste kaudu, lõimides erinevaid valdkondi ja kasutades erinevaid õppeviise. Eeldatavad arengutulemused esitatakse kuni kolmeaastastel lastel üldoskuste põhiselt. Eristatakse nelja üldoskuste rühma:

1) mänguoskused;
2) tunnetus- ja õpioskused;
3) sotsiaalsed oskused;
4) eneseregulatsiooni oskused.

2.4.1. Mänguoskused

Mänguoskused arenevad järk-järgult ning nende kujunemist toetavad igapäevane harjutamine, sobiv keskkond ja täiskasvanu suunav roll. Varases eas põhineb mäng esemelisel tegutsemisel ja jäljendamisel, millele lisandub kõne arenguga koos suhtlus ja lihtne koosmäng eakaaslastega. Mäng muutub järk-järgult sisukamaks ja eesmärgipärasemaks.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

1) suudab väikeses grupis mängule keskenduda;
2) kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid;
3) jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut;
4) sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut;
5) kutsub kaaslasi oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga;
6) suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu;
7) suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.

2.4.2. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused tähendavad lapse võimet teadlikult suunata oma vaimseid protsesse, nagu taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine, emotsioonid ja motivatsioon. Õpioskused on seevastu lapse oskus kasutada neid protsesse õppimise eesmärgil – teabe kogumiseks, teadmiste ja oskuste omandamiseks ning uurimiseks ja katsetamiseks. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengule toetudes. Tunnetusoskused ehk kognitiivsed oskused väljendavad lapse vaimset suutlikkust teavet vastu võtta, töödelda, talletada ja hiljem kasutada. Need oskused on aluseks õppimisele ning probleemide lahendamisele.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

1) tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega;
2) suudab huvipakkuvale tegevusele vastavalt oma arengutasemele keskenduda;
3) mõistab lihtsamat kõnet;

4) valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara;
5) väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses;
6) suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele;
7) oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid;
8) oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada;
9) suudab järgida lihtsat juhist;
10) oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.

2.4.3. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsed oskused on lapse võime suhelda teistega, mõista iseennast ja kaaslasi ning käituda vastavalt üldtunnustatud tavadele ja väärtustele. Need on õpitavad suhtlemis- ja käitumisoskused, mis aitavad luua ja hoida suhteid ning tulla toime erinevates sotsiaalsetes olukordades. Sotsiaalsete oskuste hulka kuuluvad suhtlemine, koostöö ja jagamine, emotsioonide mõistmine ja reguleerimine, empaatia ning konfliktide rahumeelne lahendamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

1) oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada;
2) on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada;
3) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes;
4) saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest;
5) loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos;
6) jagab mõnikord asju ka teistega;
7) algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust;
8) oskab väljendada oma vajadusi ja soove.

2.4.4. Eneseregulatsiooni oskused

Eneseregulatsiooni oskused on lapse võime suunata oma tähelepanu, emotsioone, mõtlemist ja käitumist vastavalt olukorrale ja eesmärkidele. Need aitavad lapsel impulsside kontrollimisel, keskendumisel, planeerimisel ning paindlikul reageerimisel erinevates olukordades. Eneseregulatsioon hõlmab emotsioonide juhtimist, reeglitest kinnipidamist, oma käitumise suunamist ning lihtsamat planeerimis- ja probleemilahendusoskust. Need oskused kujunevad varases eas ning on aluseks õppimisvalmidusele, sotsiaalsetele suhetele ja iseseisvusele. Eneseregulatsiooni arengut toetavad mänguline tegevus, turvaline ja struktureeritud keskkond, täiskasvanu juhendamine ning igapäevased rutiinid.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kolmeaastane laps:

1) tuleb toime vanematest eemalolekuga;
2) tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga;
3) suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitut edasi lükata ja oma käitumist pidurdada;
4) suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega;
5) saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega;
6) paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.

2.5. Kolmeaastase lapse valdkondade eelooskused

Lisaks igapäevategevustele ja mängule kuuluvad lastehoiu päeva õpetajate või abiõpetajate planeeritud tegevused, mis toimuvad nii individuaalselt, väikestes alagruppides kui kogu rühmaga, olenevalt tegevuse iseloomust ja eesmärkidest.

2.5.1. Mina ja keskkond valdkonna eeloskused

Antud valdkond sisaldab teadmisi: iseendast ning oma kodust ja perekonnast; tervisest ja turvalisusest ning ümbritsevast loodus- ja tehiskeskkonnast. Väikelapseeas on need teadmised seotud otsese kogemusega ning väljendusoskus areneb koostöös keele ja kõne oskuste arenguga.

Väikelapseeas areneb oskus:
- reageerida oma nimele;
- tunda end ära piltidel;
- osutada küsimisel pereliikmetele ja tuttavatele inimestele;
- osutada ja/või nimetada mööbliesemeid, nõusid, riietusesemeid, mänguasju;
- teada esemete otstarvet ja kasutada neid sihipäraselt.

Laps ei oska küll veel väikelapseeas nimetada tervisele kasulikku/kahjulikku või nimetada turvalisusega seotud tegevusi, kuid teeb neid tegevusi kaasa ja on omandanud vastavad harjumused. Näiteks peseb käsi ja hambaid, sööb erinevaid toite, teab, et autos sõites peab istuma turvatoolis või rattaga sõites kandma kiivrit.

Looduskeskkonnas:

- eristab ja tunneb ära loomi, neile osutades või neid nimetades;
- oskab nimetada või osutada linnule, loomale, puule, lillele, pilvele, kuule, autole, majale jne.

„Mina ja keskkond" oskused arenevad lapsega suheldes ja sellest rääkides, mis teda ümbritseb. Näiteks kui lapsel on kodus kass, siis oskab juba päris väike laps osutada küsimisel kassile.

2.5.2. Keele ja kõne valdkonna eeloskused

Antud valdkonna eeloskused sisaldavad nii kõne mõistmist kui ka eneseväljendust ning on kõigi valdkondade ülene oskus, sest iga valdkonna oskuste juurde kuulub ka sealsete õpitud oskuste nimetamine, selgitamine, kirjeldamine jne. Enne kui laps oskab ise oma teadmisi sõnadesse panna, õpib ta nendele osutama ehk areneb passiivne sõnavara. Üldoskuste all tunnetus- ja õpioskustes on välja toodud eesmärgid 3) mõistab lihtsamat kõnet; 4) valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara ja 5) väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses.

1–3-aastaste laste keele ja kõne areng on üks kiiremini arenevaid valdkondi varases lapsepõlves. Selles vanuses areneb lapsel arusaamine keelest, esimesed sõnad ja hiljem lausungid.

Laps õpib:
- mõistma lihtsaid korraldusi: „Too pall!"
- tundma ära oma nime ja reageerima kutsumisele
- ütlema sõnu ja lihtsamaid lauseid

- kasutama lihtsustatud sõnu
- näitama kehaosi enda või nuku pealt
- viipamise ja osutamise abil suhtlema
- sõnu lauseteks ühendama
- kasutama asesõnu („mina“, „sina“) ja omastavat käänet („issi auto“)
- kasutama tegusõnu ja lihtsaid omadussõnu („jookseb“, „punane“).

2.5.3. Matemaatika valdkonna eeloskused

Antud valdkonna eeloskused sisaldavad oskusi märgata erinevusi ja sarnasusi suuruses, kujus ja värvuses.

Laps õpib:
- eristama erinevaid suurusi (nt suur pall vs väike pall)
- aru saama lihtsatest põhjus-tagajärg seostest (nt kui panen klotsi torusse, kukub see alla)
- sobitama esemeid avadesse (nt kujundikast)
- jäljendama loendamist täiskasvanu eeskujul
- mõistma loendamise ideed (võib küll eksida järjekorras)
- märkama erinevusi (nt „üks sokk kadunud” → tajub puuduvat eset)
- rühmitama esemeid värvi, suuruse või kuju järgi
- mõisteid nagu rohkem, vähem, samapalju
- eristama lihtsaid kujundeid: ring, ruut
- aru saama lihtsamatest kohamõistetest nagu sees, all, peal.

2.5.4. Kunsti valdkonna eeloskused

Antud valdkonna eeloskused sisaldavad tutvumist erinevate vahenditega, näiteks pliiatsid, kriidid, näpuvärvid, pintslid, guaššid, plastiliin või muud voolimismassid ning nende sihtotstarbelise kasutamisega. Väikelapseeas ei ole oluline lõpptulemus, vaid protsess, katsetamine, erinevate materjalide kogemine ja eneseväljenduse rõõm. Laps esimestel eluaastatel enamasti ei mõtle sellele, mida ta kujutab, vaid sellele, kuidas ta midagi teeb. Kõigepealt areneb oskus anda tehtule nimi pärast tegevust või siis jääb laps vastuse võlgu, kui küsida, et mida sa joonistasid. Mõne aja pärast laps mõtleb hiljem välja, mida ta joonistas, kuid tegevuse alguses ja käigus ta sellele ei mõtle ning võib anda erinevaid vastuseid, mida ta tegi. Alles väikelapseea lõpus suudab laps enne öelda, et joonistan näiteks palli ja siis joonistab ja ka pärast mäletab, et tegi palli.

Laps õpib:
- hoidma käes värvipliiatsit või kriiti
- kritseldama spontaanselt (joon ei pruugi veel midagi tähendada)
- nautima värvide kasutamist (näpuvärvid, pintsliga värvi kandmist paberile)
- julgelt kasutama paberipinda joonistades ja maalides
- aru saama, mida saab teha pliiatsi, värvide, pintsli, paberiga
- kritseldamisele nime andma
- osalema täiskasvanu juhendatud lihtsates kunstitegevustes (nt värvimine, kleepimine)
- mudima, rullima, veeretama, tükeldama plastiliini või voolimismassi.

2.5.5. Muusika valdkonna eeloskused

Antud valdkonna eeloskused sisaldavad 1–3-aastaste laste muusikaoskuste arengut, mis toimub mängulise kuulamise, liikumise, rütmitunnetuse ja häälega katsetamise kaudu. Selles vanuses ei ole eesmärk õpetada muusikat teadlikult, vaid luua rõõmu ja huvi heli, rütmi ja muusikalise väljenduse vastu.

Laps õpib:
- tunnetama ja matkima lihtsat rütmi (plaksutab, patsutab, koputab)
- kuulama ja eristama helisid, meloodiaid
- reageerima tuttavale muusikale
- laulma ja jäljendama häälitsusi, fraase, lihtsaid sõnu
- häält kasutama ning katsetama oma hääle kõrgust, tugevust, kõla
- ennast loovalt väljendama – liigub, tantsib, mängib pilli
- katsetama erinevaid rütmipille

2.5.6. Liikumise valdkonna eeloskused

Antud valdkonna eeloskused sisaldavad 1–3-aastaste laste liikumisoskuste arengut, mis on selles eas kiire ja märgatav. Selles vanuses kujunevad välja põhilised motoorsed oskused, mille kaudu laps õpib tundma oma keha, ruumi ja liikumise võimalusi. Liikumine ei toeta ainult kehalist arengut, vaid ka mõtlemist, kõnet ja sotsiaalseid oskusi.

Laps õpib:
- tasakaalu – seismist ja kõndimist kitsal pinnal
- koordinatsiooni – käte ja jalgade kooskõla liikumises, palli viskamist/veeretamist ja püüdmist
- tugevust ja vastupidavust – ronimist, sihipärast kõndimist (jalutuskäigud)
- liigutuste täpsust ning käe ja silma koostööd – esemete asetamine õigele kohale

Üldmotoorika osas õpib:
- kõndima ja jooksma iseseisvalt, pöörab liikudes suunda
- ronima madalatel pindadel (diivanile, astmetele)
- ronima redelile, liumäele, mööda takistusi
- püüdma, viskama ja veeretama palli
- hüppama mõlemal jalal korraga
- tantsima ja liikuma muusika rütmis.

Peenmotoorika osas õpib:
- ehitusklotsidest torni laduma
- paberit rebima ja kortsutama
- asju karpi panema ja välja võtma
- ise sööma ja jooma ning lusikast ja tassi kasutama
- pliiatsi või kriidiga joonistama
- lihtsaid lukke, purke, karpe avama ja sulgema
- riietuma (tõmbab mütsi pähe, võtab sokid jalast ära).

2.6. Lapse arengu hindamise, toetamise ja dokumenteerimise põhimõtted ning korraldus

lastehoius

Lapse arengut jälgitakse igapäevase mängu, suhtlemise, liikumise ja hooldustoimingute käigus. Õpetaja või abiõpetaja teeb eakohaseid tähelepanekuid lapse mänguoskuste, tunnetus- ja õpioskuste, sotsiaalsete oskuste, eneseregulatsiooni, suhtlemise ning iseseisvuse kohta. Tähelepanekud ja lapse arengut toetavad kokkulepped dokumenteeritakse lasteaia kasutatavas infosüsteemis ELIIS või kokkulepitud arengudokumentides. Hindamisel lähtutakse lapse individuaalsest arengust, mitte laste omavahelisest võrdlemisest. Vajadusel kaasatakse tugispetsialistid ning koostatakse lapse vajadustest lähtuv toetamise plaan. Täpsemad põhimõtted, meetodid ja andmete käsitlemine on kirjeldatud 6. peatükis.

2.7. Vanematega tehtava koostöö põhimõtted ja korraldus lastehoius

Lastehoiurühma meeskond teeb vanematega igapäevast koostööd lapse kohanemise, heaolu, päevakava, suhtlemise ja arengu toetamiseks. Lapse vastuvõtmisel selgitatakse koos perega välja lapse harjumused, vajadused ja võimalikud tugivajadused. Teavet vahetatakse vahetus suhtluses ja ELIISi kaudu; lapse arengust antakse individuaalset tagasisidet ning vajadusel korraldatakse arutelud koos tugispetsialistidega. Vanemaid kaasatakse lapse toetamise kokkulepetesse ja rühma ühistegevustesse. Üldised koostööpõhimõtted on esitatud 7. peatükis.

2.8. Lastehoiu õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Lastehoiu õppekava osa vaadatakse üle koos lasteaia õppekavaga vähemalt kord õppeaastas ning õigusaktide, laste vajaduste või töökorralduse muutumisel. Ettepanekuid saavad teha töötajad, lapsevanemad ja hoolekogu. Muudatuste arutamise, tutvustamise ja kinnitamise üldine kord on sätestatud 8. peatükis.

3. LASTEAED

3.1. Lasteaia eripära ja õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Lasteaed Pingviin pakub eestikeelset alusharidust ning arvestab laste erineva keelelise tausta ja arenguvajadustega. Lasteaias tegutsevad tava-, tõhustatud toega ja eritoega rühmad. Lapse arengu toetamisel tehakse koostööd perede, abiõpetajate ja tugispetsialistidega. Lasteaia üldeesmärgid ja põhiväärtused on kirjeldatud peatükis 1.

3.2. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevus on lapsest lähtuv, mänguline, lõimitud, jõukohane ja paindlik. Arvestatakse lapse huve, kogemusi, arengutaset, algatusi ning vajadust turvalise ja toetava keskkonna järele. Õpetaja loob võimalused aktiivseks tegutsemiseks, uurimiseks, katsetamiseks, koostööks ja eneseväljenduseks.

Eesti keel on igapäevane suhtlus- ja õppekeel. Keele mõistmist ja kasutamist toetatakse loomulikes olukordades mängu, piltide, esemete, žestide, kordamise, laulude ja praktilise tegevuse kaudu. Vajaduse korral kasutatakse alternatiivse ja toetava suhtlemise (ATK) vahendeid ning kohandatakse tegevusi koos tugispetsialistidega.

Õuesõpe, liikumine, muusika, kunst, robootika ja digivahendid on õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgipärased ning eakohased võimalused, mitte eraldiseisvad kohustuslikud tegevused iga päeva jaoks. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamist käsitleb peatükk 4.

3.3. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus ja kavandamine

Õppeaasta kestab 1. septembrist 31. augustini. Aktiivne õppeperiood toimub 1. septembrist 31. maini. Suveperioodil 1. juunist kuni 31. augustini lähtutakse õppe- ja kasvatustegevuse üldpõhimõtetest ning arvestatakse laste ja personali puhkustega.

Suveperioodil töötavad vajaduse korral ühendatud rühmad, kus võivad koos olla eri vanuses lapsed. Õppe- ja kasvatustegevus toimub peamiselt mängulise õuetegevusena. Mängu kaudu kinnistatakse õppeaasta jooksul omandatud teadmisi ja oskusi. Suvekuudel kuuplaane ei koostata.

Lasteaia kollektiivpuhkus on juulis. Sel ajal töötab lasteaias kaks valverühma: üks tavarühm ja üks erirühm.

Koht valverühmas antakse vanema poolt direktorile hiljemalt 15. aprilliks esitatud avalduse alusel ning tingimusel, et mõlemad vanemad töötavad lasteaia kollektiivpuhkuse ajal. Selle tingimuse rakendamisel tuleb lähtuda kehtivatest õigusaktidest ja Narva linna kehtestatud korrast.

Õppimine toimub kogu päeva vältel mängus, igapäevatoimingutes, õues, õppekäikudel ning juhendatud ja lapse algatatud tegevustes. Päevakavas tasakaalustatakse liikumine, mäng, õppimine, söömine ja puhkus. Õpetaja kohandab tegevuste kestust ja keerukust laste vanuse ning individuaalsete vajaduste järgi.

Lasteaia rühmade moodustamisel ja lapsele sobiva toe korraldamisel lähtutakse kehtivatest õigusaktidest, lapse vajadustest ning asjakohastest soovitustest. Tõhustatud tuge või erituge vajava lapse osalemine ja toetamine korraldatakse koostöös pere ja tugispetsialistidega; täpsemad põhimõtted on peatükis 6.

3.3.1. Lasteaia päevakava

Lasteaia päevakava lähtub õigusaktist "Lastehoiu ja lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded“.

Päevakava toetab laste eakohast päevarütmi ning loob selge ja turvalise struktuuri igapäevaseks õppe- ja kasvatustegevuseks. Päevakavas vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ning õppe- ja kasvatustegevused, võimaldades lastele sujuva ülemineku ühelt tegevuselt teisele. Päevakava on rühmades erinev ning sõltub rühma laste vanusest ning eripäradest.

Päevakava koostatakse iga õppeaasta alguses ning selle kinnitab lasteaia direktor.

3.3.2 Lasteaia õppeaasta tegevuskava ja kokkuvõte

Õppeaasta tegevuskava on lasteaia õppekava rakendamist toetav dokument, milles täpsustatakse õppeaasta eesmärgid, tegevused, sündmused ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldus.

Tegevuskava koostatakse lähtuvalt lasteaia õppekavast, arengukavast, eelmise õppeaasta analüüsi tulemustest ning laste arenguvajadustest.

Õppeaasta tegevuskava koostab õppejuht koostöös pedagoogilise personaliga, arvestades vajaduse korral hoolekogu ettepanekute ja arvamusega ning selle kinnitab direktor oma käskkirjaga. Tegevuskava kinnitatakse õppeaasta alguses, et arvestada õppeaasta ettevalmistamise käigus tehtud kokkulepete ja täpsustustega. Õppeaasta jooksul võib tegevuskava vajaduse korral täiendada ja muuta.

Õppejuht koostab õppeaasta tegevuskava kokkuvõtte pärast seda, kui kõik rühmad on esitanud oma aastaplaanide kokkuvõtted. Nende kokkuvõtete, tegevuskava eesmärkide ning pedagoogilise personali tagasiside põhjal koostab õppejuht hiljemalt kaks nädalat enne uue õppeaasta algust lasteaia õppeaasta tegevuskava kokkuvõtte.

Õppeaasta tegevuskava ning õppeaasta kokkuvõte säilitatakse ELIISi keskkonnas.

3.3.3 Rühma aastaplaan ja aastaplaani kokkuvõte

Rühma aastaplaan on õppe- ja kasvatustegevust kavandav dokument, mis lähtub lasteaia õppekavast ning rühma laste arenguvajadustest. Aastaplaan sisaldab rühma iseloomustust, lasteaia ja rühma väärtusi, õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtteid ning õppeaastaks seatud eesmärke. Selles kirjeldatakse õppe- ja kasvatustegevuse sisu ning lapse eeldatavaid eakohaseid arengutulemusi vanuseti, käsitledes nii üldoskusi kui ka erinevaid õppe- ja kasvatustegevuse valdkondi. Aastaplaani täiendavad iga rühma kohta ka liikumis- ja muusikaõpetaja oma valdkonna eesmärkide ja tegevustega. Lisaks määratletakse lapse arengu hindamise põhimõtted, õppe diferentseerimise ja toevajadusega laste toetamise korraldus ning koostöö põhimõtted lapsevanematega tagamaks lapse terviklik areng ja järjepidev koostöö kodu ning lasteaia vahel.

Rühma aastaplaan koostatakse ja täidetakse ELIISi keskkonnas. Aastaplaani valmimise tähtaeg on iga õppeaasta esimene oktoober. Aastaplaani kinnitab õppejuht ning avalikustab selle lapsevanematele ELIISis. Aastaplaani kavandamine on paindlik ning annab võimaluse vajadusel õpetajal muudatusi teha.

Rühma aastaplaani kokkuvõte annab tervikliku ülevaate rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisest, elluviimisest ning tulemuste analüüsist.

Kokkuvõtte eesmärk on tuua välja rühma tugevused ja arenguvajadused, hinnata püstitatud eesmärkide saavutamist, analüüsida laste arengut, õppeprotsessi kvaliteeti ja tulemuslikkust ning kavandada edasisi arengusuundi ja parendusvaldkondi järgmiseks õppeaastaks.

Eraldi pööratakse tähelepanu laste individuaalse arengu toetamisele, sealhulgas eesti keele omandamise toetamisele muu kodukeelega laste puhul. Kokkuvõttes antakse ülevaade meeskonna enesetäiendamisest ning sõnastatakse ettepanekud lasteaia üldeesmärkide kavandamiseks järgmiseks õppeaastaks.

Oluliseks osaks kokkuvõttest on lapse arengu hindamise põhimõtete, kasutatud meetodite ning arenguvestluste analüüs. Samuti hinnatakse koostööd lapsevanemate, lasteaia meeskonna, rühma meeskonna ja tugipersonaliga ning analüüsitakse ühiselt saavutatud tulemusi.

Rühma aastaplaani kokkuvõte koostatakse ja täidetakse ELIISi keskkonnas oma rühma aastaplaani lõpus, kokkuvõtet tutvustab iga rühma meeskond suuliselt õppeaasta kokkuvõtvas õppenõukogus, tuues esile rühmas rakendatud parimad praktikad, saavutused ja edasised arenguvajadused. Aastaplaani kokkuvõtte valmimise tähtaeg on juunikuu esimene reede.

3.3.4. Rühma kuuplaan

Kuuplaan on õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise dokument, mis aitab õpetajal planeerida ühe kuu jooksul toimuvat õppetegevust süsteemselt ja eesmärgipäraselt. Plaan koostatakse rühma aasta tegevuskava ning laste tegelike arenguvajaduste põhjal. Kuuplaan on õpetajale oluline töövahend, mis aitab tagada õppetöö läbimõelduse, järjepidevuse ja eesmärgipärasuse ning loob aluse õppetegevuste tõhusaks elluviimiseks.

Kuuplaanis õpetaja kavandab õppe- ja kasvatustegevust siduva kuuteema, lähtudes valdkonnast „Mina ja keskkond“, laste huvidest, arenguvajadustest ning lasteaia õppeaasta eesmärkidest. Teiste õppevaldkondade ja üldoskuste eesmärgid ning tegevused lõimitakse käsitletava teemaga. Teema käsitlemise ajalist jaotust võib õpetaja vastavalt laste huvidele, arengutasemele ja õppeprotsessi kulgemisele paindlikult kujundada. Kuuplaani koostab rühmameeskond omavahelises koostöös, arvestades laste huvisid ja individuaalseid arenguvajadusi. Lisaks kavandatakse kuuplaanis koostöö lapsevanematega ning kajastatakse kavandatud üritused ja õppekäigud, mis rikastavad laste õpikogemust ning toetavad õpieesmärkide saavutamist. Kavandamisel jäetakse piisavalt paindlikkust laste huvide, küsimuste, arenguvajaduste ja ootamatute olukordadega arvestamiseks.

Rühma kuuplaani koostavad õpetajad järgmise kuu kohta eelneva kuu viimaseks nädalaks ning avavad ELIIS-i infosüsteemis ja selle avamise hetkest on plaan avalikustatud ka lapsevanematele. Enne uue kuuplaani avamist kinnitab õppejuht eelneva kuuplaani.

3.3.5. Rühma päevik

Rühma päevik on õppe- ja kasvatustegevuse igapäevase dokumenteerimise vahend, mille täitmine on kohustuslik. Päevik täidetakse ELIIS-i süsteemis elektrooniliselt. Päevik on arvestatud üheks õppeaastaks igale rühmale. Õppe- ja kasvatustegevuste kajastamine ELIIS-i päevikus lähtub kuuplaanist ning laste huvidest ja arenguvajadustest.

Õpetaja ja abiõpetaja dokumenteerivad iga päev tegelikult läbiviidud õppe- ja kasvatustegevused ELIIS-is (päevakirjeldus). Kui kavandatud tegevustes tehakse muudatusi, kajastatakse päevikus tegelikult toimunud tegevusi. Muudatusi ei ole vaja eraldi põhjendada, välja arvatud juhul, kui need mõjutavad oluliselt püstitatud eesmärkide saavutamist.

Õppe- ja kasvatustegevuse analüüs koostatakse kord nädalas, üldjuhul reedeti või nädala viimasel tööpäeval, kogu nädala kohta. Analüüsis antakse lühike ülevaade püstitatud eesmärkide saavutamisest, laste osalemisest ja arengust, kasutatud õppemeetodite tulemuslikkusest ning vajaduse korral edasistest parendustegevustest.

Päeviku täitmisel lähtutakse põhimõtetest, et sissekanded:

- kajastavad tegelikult toimunud tegevust;
- on selged ja arusaadavad;

- on ajakohased;
- seostuvad kavandatud eesmärkidega;
- võimaldavad hinnata õppe- ja kasvatustegevuse järjepidevust.

Päevikusse ei kanta põhjendamatult liigset infot, mida ei ole õppe- ja kasvatustegevuse korraldamiseks vaja.

Lapse arengu tähelepanekuid dokumenteeritakse järjepidevalt ELIIS-is vastavalt lasteaia kokkulepitud korrale. Lapse arengu hindamise ja toetamise üksikasjad on esitatud 6. peatükis.

Õppejuht toetab õppe- ja kasvatustegevuse kvaliteeti, sealhulgas kuuplaanide ja dokumentatsiooni eesmärgipärasuse jälgimise, tagasiside ja metoodilise juhendamise kaudu. Täpsem seirekorraldus määratakse lasteaia tegevuskavas või sisemistes töökorralduslikes dokumentides.

4. ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED

4.1. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise üldpõhimõtted

Lasteaed Pingviin kujundab turvalise, hooliva, kaasava ja arengut toetava õpi- ja kasvukeskkonna, lähtudes lapse vanusest, arengutasemest, individuaalsetest vajadustest, võimetest ja huvidest.

Keskkonna kujundamisel järgitakse järgmisi põhimõtteid: turvalisus ja heaolu; lapsekesksus ja iseseisvuse toetamine; kaasavus ja paindlikkus; mängulisus, uurimine ja aktiivne õppimine; eestikeelne suhtluskeskkond; mitmekesisus ja ligipääsetavus.

Keskkond võimaldab lapsel mängida, uurida, avastada, liikuda, suhelda, teha valikuid, tegutseda iseseisvalt ja koos teistega, puhata ning kogeda eduelamust. Lapsi kaasatakse eakohaselt õpikeskkonna kujundamisse.

4.2. Füüsiline, mängu- ja õpikeskkond

Rühmaruumid ja sisustus on puhtad, korrastatud, turvalised ja eakohased. Ruumide korraldus võimaldab vabamängu, juhendatud ja individuaalseid tegevusi, väikestes rühmades tegutsemist, loovust, lugemist, uurimist ning puhkamist.

Õppevahendid ja mängumaterjalid paigutatakse võimaluse korral lapsele kättesaadavalt, et toetada valikute tegemist ja iseseisvat tegutsemist. Materjale valitakse laste vanuse, arenguvajaduste, huvide ja õppe-eesmärkide järgi ning neid uuendatakse vajaduse korral.

Lasteaias on rühmaruumid, puhke- ja riietumisvõimalused, tugispetsialistide kabinetid, uurimisruum ning mitmekesised õuealad. Ruumide kasutamisel arvestatakse laste ja rühmade eripäraga.

4.3. Turvaline ja hooliv psühhosotsiaalne keskkond

Lasteaias kujundatakse suhted vastastikuse austuse, usalduse, hoolivuse, sallivuse, õiglase kohtlemise ja koostöö põhimõttel. Iga laps peab saama tunda end märgatuna, kuulatuna ja väärtustatuna.

Täiskasvanu suhtleb lapsega rahulikult, lugupidavalt ja eakohaselt, arvestab lapse arvamuse ning tunnetega ja toetab eneseregulatsiooni. Eksimusi käsitletakse õppimise loomuliku osana; konfliktide lahendamisel õpetatakse last oma vajadusi väljendama ja teistega arvestama.

Kiusamist, alandamist, tõrjumist ega vägivaldset käitumist ei aktsepteerita. Vajaduse korral pakutakse lapsele rahunemiseks sobivat kohta ja täiskasvanu tuge.

4.4. Kaasav, ligipääsetav ja suhtlemist toetav keskkond

Õpi- ja kasvukeskkonda kohandatakse vastavalt laste erinevatele arenguvajadustele. Vajaduse korral muudetakse ruumide paigutust, mööblit, õppevahendeid, tegevuste tempot ja juhendamisviise, et laps saaks võimalikult iseseisvalt ja tähenduslikult osaleda.

Õpetajad, abiõpetajad ja tugispetsialistid teevad koostööd lapse toetamiseks. Vajaduse korral kasutatakse visuaalseid päevakavasid, pilte, sümboleid, žeste ning alternatiivse ja toetava suhtlemise (ATK) vahendeid. Lapse arengu hindamise ja tugimeetmete korraldus on kirjeldatud 6. peatükis.

Keskkond pakub igapäevaseid võimalusi eesti keele kuulamiseks, mõistmiseks ja kasutamiseks mängus, suhtlemises ja õppetegevustes. Keelelist tuge kohandatakse lapse keeleoskuse ja suhtlemisvõimaluste järgi.

4.5. Uurimist, loovust ja digipädevust toetav keskkond

Lastele luuakse võimalusi vaadelda, võrrelda, katsetada, ehitada, meisterdada, küsida küsimusi ja otsida lahendusi. Kasutatakse looduslikke, sensoorseid, loov- ja konstrueerimismaterjale ning õppekäike.

Digivahendeid ja robootikat kasutatakse eesmärgipäraselt, eakohaselt ja täiskasvanu juhendamisel. Digitegevused täiendavad vahetut mängu, liikumist, suhtlemist ja praktilist kogemust ega asenda neid.

4.6. Liikumist, tervist ja looduskogemust toetav keskkond

Laste liikumist ja heaolu toetavad kaheosaline spordisaal, kaks ujulat, sealhulgas erivajadustega lastele kohandatud invabassein, veeteraapia võimalus, lõõgastustuba, soolakamber, saun ja õuealad. Võimalusi kasutatakse vastavalt lapse vanusele, arenguvajadustele, tervislikule seisundile ja asjakohastele soovitustele.

Õuekeskkonnas soodustatakse igapäevast liikumist, looduse vaatlemist, uurimist, mängimist ja keskkonnahoidlikku käitumist. Laste turvalisust ja heaolu jälgitakse kõigis sise- ja välitegevustes.

Rühma päevakavas tagatakse aktiivsete ja rahulike tegevuste ning puhkuse tasakaal.

4.7. Lapse osalemine ja koostöö keskkonna kujundamisel

Laste arvamusi ja ettepanekuid arvestatakse eakohaselt mängualade, materjalide ja tegevusvõimaluste kujundamisel. Lapsi innustatakse hoolitsema ühise keskkonna ja vahendite eest.

Õpi- ja kasvukeskkonda kujundavad koostöös õpetajad, abiõpetajad, tugispetsialistid, juhtkond, lapsed ja lapsevanemad. Keskkonna sobivust jälgitakse igapäevatöös ning seda muudetakse vastavalt laste arengule, vajadustele ja tagasisidele.

5. KOLMEAASTASE LAPSE JA KUUE- KUNI SEITSMEAASTASE LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED NING KUUE- KUNI SEITSMEAASTASE LAPSE EELDATAVAD ARENGUTULEMUSED

Üldalused

Lapse arengu eeldatavad üldoskused ja arengutulemused on aluseks õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel, lapse arengu jälgimisel, hindamisel ja toetamisel ning koostöös lapsevanematega.
Lapse areng on individuaalne ning eeldatavad tulemused kirjeldavad arengusuunda, mitte kohustuslikku ühesugust tulemust kõigile lastele.

Lapse arengu hindamisel arvestatakse:

- lapse vanust;
- arengutaset;
- individuaalseid võimeid;
- huvisid ja kogemusi;
- keelelist ja kultuurilist tausta;
- tervislikku seisundit;
- erivajadusi;
- arengutempot;
- lapse tugevusi ja toetust vajavaid valdkondi.

Eritoega ja tõhustatud toega rühmade laste puhul lähtutakse eeldatavatest arengutulemustest paindlikult ning vajadusel kohandatakse eesmärke lapse individuaalse arengu ja tugimeeskonna soovituste alusel.

5.1. Kolmeaastase lapse ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused

Üldoskused

Tulenevalt alushariduse riiklikust õppekavast eristatakse lasteaia õppekavad nelja üldoskuste rühma:

1) mänguoskused;
2) tunnetus- ja õpioskused;
3) sotsiaalsed oskused;
4) eneseregulatsiooni oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi tegevuste kaudu, lõimides erinevaid valdkondi ja kasutades erinevaid õppeviise. Kuni kolmeaastaste laste puhul esitatakse kõik arengutulemused üldoskuste põhiselt.
Omandatud üldoskused on aluseks põhikooli riiklikus õppekavas toodud üldpädevuste ja ennast reguleeriva õppija kujunemisele.

5.1.1. Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus ja loomulik õppimisviis. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, harjutab ning rakendab uusi oskusi, õpib suhtlema ja koostööd tegema ning sobival viisil enda tundeid ja soove väljendama. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

- Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane laps**:
  - suudab väikeses grupis mängule keskenduda;
  - kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid;
  - jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut;
  - sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut;
  - kutsub kaaslasi oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga;
  - suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu;
  - suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.

- Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps:**
  - suudab mängule keskenduda;
  - kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid;
  - rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi;
  - näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust;
  - algatab mänge ja arendab mängu sisu;
  - täidab mängudes erinevaid rolle;
  - suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
  - järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
  - tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.

Mänguoskuste eeldatavad tulemused vanuseti on toodud ***Lisas 1.***

5.1.2. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskus on oskus tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.
Õpioskus on lapse suutlikkus oma tunnetusprotsesse õppimise eesmärgil kasutada – hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

- Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane laps**:
  - tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega;
  - suudab huvipakkuvale tegevusele vastavalt oma arengutasemele keskenduda;
  - mõistab lihtsamat kõnet;
  - valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara;
  - väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses;
  - suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele;
  - oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid;
  - oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada;
  - suudab järgida lihtsat juhist;

- oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.

➢ Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:
- suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda;
- saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhist või korraldust;
- esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada;
- oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada;
- saab aru lihtsamatest seostest, tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades;
- kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.

Tunnetus- ja õpioskuste eeldatavad tulemused vanuseti on toodud ***Lisas 1.***

5.1.3. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsed oskused on oskused teistega suhelda, tajuda iseennast ja kaaslasi, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda koostoimet võimaldavatest eetilistest tõekspidamistest.

➢ Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane laps**:
- oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada;
- on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada;
- osaleb täiskasvanuga ühistegevustes;
- saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest;
- loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos;
- jagab mõnikord asju ka teistega;
- algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust;
- oskab väljendada oma vajadusi ja soove.

➢ Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:
- tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda;
- püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi;
- teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi;
- järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides;
- suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

Sotsiaalsete oskuste eeldatavad tulemused vanuseti on toodud ***Lisas 1.***

5.1.4. Eneseregulatsiooni oskused

Eneseregulatsiooni oskused on oskused, mis võimaldavad suunata oma tähelepanu, kasutada töömälu, pidurdada hetkeimpulsse ning kavandada oma käitumist vastavalt olukorrale. Eneseregulatsiooni oskused võimaldavad lapsel olukordadele paindlikult reageerida, erinevaid seoseid märgata ja lahendusi leida.

- Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kolmeaastane laps:**
  - tuleb toime vanematest eemalolekuga;
  - tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga;
  - suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitut edasi lükata ja oma käitumist pidurdada;
  - suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega;
  - saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega;
  - paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.

- Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps:**

- suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada;
- kavandab, algatab ja korraldab mänge ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni;
- suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda;
- oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- oskab täiskasvanu toel vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

Eneseregulatsiooni oskuste eeldatavad tulemused vanuseti on toodud ***Lisas 1.***

5.2. Kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused

Lõimitud õppe- ja kasvatustegevused

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse erinevaid valdkondi.
Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused esitatakse kuues valdkonnas:

1) mina ja keskkond;
2) keel ja kõne;
3) matemaatika;
4) kunst;
5) muusika;
6) liikumine.

5.2.1. Valdkond Mina ja keskkond

Valdkonna *Mina ja keskkond* õppe- ja kasvatustegevuse **põhimõtted** on:

- toetada last iseenda ja ümbritseva keskkonna tundma õppimisel ja mõistmisel;
- suunata last ümbritsevat keskkonda mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;

- suunata last küsimusi esitama, probleeme püstitama, teemakohaselt arutlema, vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeldusi tegema;
- suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästlikult kasutama;
- suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;
- suunata last märkama ja mõistma sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis ning digikeskkonna erinevusi.

➢ Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid;
- oskab nimetada kehaosade nimetusi, teab nende vajalikkust ja mille poolest erinevad privaatsed kehaosad teistest;
- oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid;
- oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi;
- saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuritraditsioonid;
- oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades turvaliselt käituda ning vajadusel abi kutsuda;
- oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida;
- oskab selgitada, mida on vaja teha selleks, et hoida hammaste tervist;
- oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid;
- märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt;
- tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust;
- oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites;
- oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaaegadest;
- oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega;
- oskab liikluses ohutult käituda;
- oskab kirjeldada, tervisliku ja mitmekesine toitumise põhimõtteid ning teab, miks need on olulised tervise hoidmisel;
- oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel;
- oskab kirjeldada, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine;
- oskab selgitada raha otstarvet;
- teab digitehnoloogia ja interneti turvalise ja eesmärgipärase kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas;
- oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhtida lihtsamaid robootikaseadmeid.

Mina ja keskkond valdkonna eeldatavad tulemused vanuseti on toodud ***Lisas 1.***

5.2.2. Valdkond Keel ja kõne

Valdkonna *Keel ja kõne* õppe- ja kasvatustegevuse **põhimõtted** on:

- luua lapsele võimalused keelt kuulata ja aktiivselt kasutada õppe- ja kasvatustegevustes ja igapäevatoimingutes, arvestades lapse keeleoskuse taset ja vanust;
- luua lapsele võimalusi eesti keele, oma emakeele ja teiste keelte ning kultuuridega tutvumiseks;
- pöörata tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele kasutades miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi, liikumist ja näitlikke vahendeid;
- suunata last õpitut kordama erinevates kontekstides, olukordades ja suhtlussituatsioonides, sealhulgas väljaspool lastehoidu ja lasteaeda;
- õpetada last suhtlemisel keele- ja kõnevahendeid kasutama;
- suunata last ettelugemise, raamatu illustratsioonide vaatamise, jutustamise, dramatiseerimise, joonistamise, oma raamatute koostamise kaudu kirjandust mõistma ja hindama;
- toetada lapse lugemishuvi ja lugemis- ning kirjutamisvalmiduse kujunemist žanriliselt mitmekesiste ja pildirikaste raamatute ettelugemise ning õppe- ja mänguvahendite, sealhulgas meediumide ja digivahendite kasutamise kaudu;
- toetada lapse huvi ja väärtushinnangute kujunemist suulise ja kirjaliku kultuuripärandi kaudu.

➢ Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- oskab jutustada pildi, kuuldud teksti või oma kogemuse alusel, anda edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendada seejuures oma ja teiste tegelaste tundeid;
- kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- oskab oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- tunneb tähti, suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu;
- oskab kirjutada 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähtedega;
- teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

➢ Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane eesti keelt teise keelena kõnelev laps:**

- mõistab tuttaval teemal ja igapäevasuhtluses kasutatavat eesti keelset kõnet;
- tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu ja keelelisi konstruktsioone ning kasutab neid oma kõnes;
- saab aru õpitud sõnavara piires korraldusest, mis on vajadusel žesti või viipega toetatud, ja toimib vastavalt;

- saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires;
- kasutab kõnes sobivaid eestikeelseid viisakusväljendeid;
- suudab korrata võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viipega toetatud erineva häälikupikkusega sõnu;
- tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1–2-silbilisi sõnu;
- oskab kirjutada vähemalt 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähtedega;
- teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

Keel ja kõne valdkonna eeldatavad tulemused vanuseti on toodud ***Lisas 1.***

5.2.3. Valdkond Matemaatika

Valdkonna *Matemaatika* õppe- ja kasvatustegevuse **põhimõtted** on:

- suunata last matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes märkama, ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama, esemeid järjestama, rühmitama ja loendama ning nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama;
- suunata last ajas ja ümbritsevas keskkonnas orienteeruma ning vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks kasutama;
- seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid – kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- toetada lapse üldistamisoskuse kujunemist ja erinevate mõistete omandamist läbi objektide sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse, arvestades samaaegselt kahte tunnust;
- oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
- oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- oskab liita ja lahutada viie piires ning tunneb märke + , –, =;
- oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
- oskab järjestada kuni viite eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- oskab kasutada õigesti mõisteid *eile, täna, homme, enne, praegu, varem-hiljem, noorem-vanem*;
- orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes – all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal;
- oskab määrata kellaaega täistundides;
- oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaaegu õiges järjestuses;
- oskab nimetada oma sünnikuud ja -päeva;
- teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nöör vms);

- tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada;
- märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua.

Matemaatika valdkonna eeldatavad tulemused vanuseti on toodud ***Lisas 1.***

5.2.4. Valdkond Kunst

Valdkonna *Kunst* õppe- ja kasvatustegevuse **põhimõtted** on:

- luua lapsele võimalused kogeda elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada end visuaalselt;
- toetada lapse loovat eneseväljendust, katsetamist ja lahenduste leidmist;
- luua lapsele võimalused erinevate materjalidega tutvumiseks, nende tunnetamiseks ning omaduste tundma õppimiseks ja kasutamiseks, kombineerides olemasolevaid oskusi uutega;
- luua lapsele võimalused esteetilise kunsti, visuaalse kultuuri ja kultuuripärandi kogemiseks;
- seostada mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud kunstiga, suunata last nende tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid – kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- oskab leida ümbritseva vaatlemisel detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil;
- oskab mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutlusvõimet;
- kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt;
- oskab esitleda oma kunstitööd ja arutleda kaaslaste kunstitööde üle;
- oskab kavandada ja teostada kaaslastega ühist kunstitööd;
- vaatleb kunstiteoseid ja oskab kogetust vestelda;
- kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel;
- oskab luua digitaalset sisu (näiteks foto, heli, video).

Kunst valdkonna eeldatavad tulemused vanuseti on toodud ***Lisas 1.***

5.2.5. Valdkond Muusika

Valdkonna *Muusika* õppe- ja kasvatustegevuse **põhimõtted** on:

- luua lapsele võimalused tunda rõõmu laulmisest, liikumisest, muusika kuulamisest, pillimängust ja ühisest musitseerimisest;
- julgustada last kasutama oma kujutlusvõimet musitseerimisel, muusikast vestlemisel ning muusikalisel liikumisel, toetada last oma mõtete ja tunnete väljendamisel läbi muusikalise tegevuse;
- luua lapsele võimalused erinevate muusikaliste väljendusvormide ja pärimusliku muusika kogemiseks;
- tutvustada lapsele Eesti muusikalist pärandit.

➢ Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- oskab laulda eakohaseid laule kaaslastega ja üksi;
- suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- oskab mängida eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge üksi ja koos kaaslastega;
- oskab liikuda vastavalt muusika rütmile ja meeleolule;
- oskab tantsida eakohaseid tantse üksi ja koos kaaslastega;
- oskab väljendada ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

Muusika valdkonna eeldatavad tulemused vanuseti on toodud ***Lisas 1.***

5.2.6. Valdkond Liikumine

Valdkonna *Liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse **põhimõtted** on:

- luua lapsele tingimused ja võimaldada aktiivset tegutsemist üksi ja rühmas, et laps tunneks rõõmu igapäevasest liikumisest erinevates keskkondades ja tingimustes;
- rikastada lapse tegevusvõimalusi erinevate arendavate liikumistegevustega;
- suunata lapse üld- ja peenmotoorika, põhiliikumiste ja kehaliste võimete arengut läbi erinevate liikumistegevuste, spordialade ja tantsu;
- suunata last igapäevastes käelistes tegevustes ja harjutuste sooritamisel kasutama mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt;
- tagada lapse liikumisoskuste ja kehaliste võimete arengut igapäevaste liikumist nõudvate tegevuste (näiteks matkade, vaba aja mängude, jalutuskäikude) ja juhendatud eakohaste liikumistegevuste kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel **kuue- kuni seitsmeaastane laps**:

- suudab pingutada ja keskenduda sihipärasele kehalisele tegevusele;
- peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja mängudeks sobivad paigad ja vahendid;
- sooritab põhiliikumisi pingevabalt nii, et liigutused on koordineeritud;
- oskab sooritada osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi;
- suudab säilitada tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- oskab sooritada harjutusi õpetaja selgituste järgi ja ise harjutusi ette näidata;
- oskab sooritada koos kaaslasega rütmiliikumisi;
- oskab liikuda vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- oskab kasutada liikumisel erinevaid vahendeid;
- oskab mängida erinevaid liikumis- ja sportlike elementidega mänge;
- oskab nimetada erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi ja spordialasid.

Liikumine valdkonna eeldatavad tulemused vanuseti on toodud ***Lisas 1.***

5.3. Eeldatavate arengutulemuste kohandamine eritoega ja tõhustatud toega lastele

Narva Lasteaed Pingviin arvestab, et eritoega ja tõhustatud toega rühmade laste areng võib toimuda erinevas tempos ning eeldatavad arengutulemused ei ole kõigile lastele ühesugused.

Lapse arengueesmärkide seadmisel lähtutakse:

- lapse tegelikust arengutasemest;
- lapse tugevustest;
- lapse vajadustest;
- tugispetsialistide hinnangutest ja soovitustest;
- lapsevanema tähelepanekutest;
- lapse individuaalsest arengudünaamikast.

Vajadusel sõnastatakse lapsele **individuaalsed arengu- ja õpieesmärgid**, mis on jõukohased, mõõdetavad ja lapse arengut toetavad.
Oluline on hinnata eelkõige **lapse arengut võrreldes tema varasema arengutasemega**, mitte võrrelda last teiste lastega.

5.4. Koolivalmiduse toetamine

Kuue- kuni seitsmeaastase lapse arengu toetamisel pööratakse tähelepanu kooliks vajalike eelduste kujundamisele.

Koolivalmidust toetavad:

- õppimise vastu huvi;
- iseseisvus;
- eneseregulatsioon;
- suhtlemisoskus;
- koostööoskus;
- kuulamis- ja keskendumisoskus;
- juhiste mõistmine;
- probleemilahendusoskus;
- eakohased keeleoskused;
- matemaatilised baasoskused;
- motoorsed oskused;
- eneseteenindusoskused.

Koolivalmiduse toetamisel lähtutakse lapse individuaalsest arengust ning eesmärk ei ole muuta lasteaeda kooli ettevalmistuskooliks, vaid kujundada lapse terviklikuks arenguks vajalikud eeldused.

6. LASTEHOIU JA LASTEAIA LAPSE ARENGU HINDAMISE JA TOETAMISE PÕHIMÕTTED, DOKUMENTEERIMINE NING MEETODID JA VAHENDID LAPSE ARENGU HINDAMISEKS, JÄLGIMISEKS JA ANALÜÜSIMISEKS

6.1. Lapse arengu hindamise põhimõtted ja eesmärgid

Lasteaias Pingviin on lapse arengu jälgimine, hindamine ja toetamine õppe- ja kasvatustegevuse järjepidev osa nii lastehoius kui ka lasteaias. Hindamise eesmärk on märgata lapse tugevusi,

huve, edusamme ja toevajadust, kavandada sobivaid tegevusi ning hinnata toetamise tulemuslikkust.

Lapse arengut hinnatakse lapsekeskelt, järjepidevalt ja koostöös pere ning vajaduse korral tugispetsialistidega. Lapse arengut võrreldakse eelkõige tema varasema arenguga, mitte teiste lastega. Arvestatakse lapse vanust, arengutaset, individuaalseid vajadusi, keelelist tausta ja osalemisvõimalusi. Hindamine toimub lapse loomulikus tegevuskeskkonnas ning on toetav ja kirjeldav.

Hinnatakse mänguoskusi, tunnetus- ja õpioskusi, sotsiaalseid oskusi ning eneseregulatsioonioskusi nii lastehoius kui ka lasteaias. Lasteaias jälgitakse lisaks õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade arengutulemusi. Tähelepanu pööratakse lapse suhtlemisele, iseseisvusele ja igapäevasele toimetulekule. Eesti keele oskust käsitletakse lapse kodukeelt ja keelelist kogemust arvestades; lapse üldist arengut ei hinnata üksnes eesti keele oskuse põhjal. Lapsevanemale tutvustatakse hindamise põhimõtteid ja korraldust.

6.2. Lapse arengu jälgimise ja hindamise meetodid ning korraldus

Lapse arengut jälgitakse igapäevaselt vabas ja juhendatud mängus, suhtlemisel, liikumisel, õues viibimisel, söömisel, riietumisel ja muudes igapäevatoimingutes. Kasutatakse eesmärgipärast vaatlust, mängu ja tegevuste analüüsi, vestlusi lapse ja lapsevanemaga, lapse tööde ja arengumapi analüüsi, arengutabeleid, tugispetsialistide hinnanguid ning vajaduse korral struktureeritud hindamisvahendeid.

Lapse lastehoidu või lasteaeda tulekul ning vajaduse korral õppeaasta alguses kogutakse koostöös perega lapse arengut toetavat taustainfot. Lapse arengut hinnatakse lasteaias kehtestatud korralduse järgi vähemalt kaks korda õppeaastas; täiendavaid vaatlusi ja hindamisi tehakse lapse vajadustest lähtuvalt. Hindamistulemusi analüüsivad rühmaõpetajad või lapsehoidjad koostöös abiõpetajate ja vajaduse korral tugispetsialistidega. Analüüsi põhjal täpsustatakse eesmärke, kohandatakse tegevusi ja õpikeskkonda ning jälgitakse toe mõju.

Arengu jälgimine ja toetamine moodustavad järjepideva protsessi: vaatlus → hindamine → analüüs → kavandamine → toetamine → tulemuste jälgimine. Lapsevanemale antakse lapse arengust tagasisidet ning vajaduse korral korraldatakse arenguvestlus. Arutatakse lapse tugevusi, huve, vajadusi ja ühiseid toetamisvõimalusi; kokkulepped dokumenteeritakse.

6.3. Lapse arengu hindamise dokumenteerimine

Õpetaja või lapsehoidja fikseerib lapse arengut puudutavad tähelepanekud ELIIS-is. Iga lapse arengut hinnatakse kirjeldavalt vähemalt kaks korda õppeaastas ning vähemalt üks kord õppeaastas koostatakse kirjalik arengukokkuvõte. Täiendava toe vajaduse ilmnemisel avatakse ELIIS-is lapse individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK), kuhu koondatakse tähelepanekud, hindamistulemused, lapsevanemaga sõlmitud kokkulepped, rakendatud tugimeetmed ja nende mõju. Lapsevanemat teavitatakse kaardi avamisest. Kaardi täitmise eest vastutab rühmameeskond; lapse arengut puudutavaid sissekandeid teevad oma pädevuse piires ka liikumis- ja muusikaõpetajad ning tugispetsialistid. Kaardil kirjeldatakse lapse tugevusi, üldoskusi, lasteaiarühmas õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade arengutulemusi, eesti keele arengut ning vajaduse korral toevajadust ja rakendatud tugimeetmeid. Arengukaardi täitmise

tähtpäev on märtsikuu viimane reede; seda kasutatakse lapse edasiste arengueesmärkide kavandamisel ja vajaduse korral arenguvestlusel. Arengukaardiga tutvumise ja kinnitamise kord määratakse ELIIS-i võimalusi ja lasteaias kehtestatud töökorraldust arvestades.

Kui laps vajab individuaalselt kavandatud tuge, koostatakse vajaduse korral ELIIS-is individuaalne arenduskava (IAK) koostöös rühmaõpetaja või lapsehoidja, abiõpetaja, tugispetsialistide, tugiteenuste koordineerija ja lapsevanemaga. IAK lähtub riiklikust õppekavast ning sisaldab lapse tugevusi ja arenguvajadusi, jõukohaseid eesmärke, tegevusi, kohandusi, tugimeetmeid, vastutajaid ja tulemuste ülevaatamise korda. Kava vaadatakse üle vastavalt vajadusele ning vähemalt kord õppeaastas tehakse kokkuvõte selle rakendamisest, eesmärkide saavutamisest ja edasistest vajadustest. Osapoolte tutvumist ja kinnitusi dokumenteeritakse ELIIS-is vastavalt kehtestatud korrale.

Igale lapsele koostatakse paberkandjal arengumapp, mida täiendatakse järjepidevalt lapse lastehoius või lasteaias viibimise jooksul. Arengumapp võib sisaldada lapse loomingut ja valitud töid, lapse mõtteid ja intervjuusid, oskusi kirjeldavaid lehti, vaatlusmaterjale, arenguhindamise dokumente, vestluste kokkuvõtteid ning vajaduse korral ELIIS-i arengukaardi väljavõtteid ja tugispetsialistide soovitusi. Lapse lahkumisel antakse arengumapp lapsevanemale, arvestades dokumentide säilitamise ja isikuandmete kaitse nõudeid.

Koolimineva lapse kohta koostab rühmameeskond ELIIS-is koolivalmiduskaardi, milles kirjeldatakse lapse üldoskusi, õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade arengutulemusi, tugevusi, arenguvajadusi ning vajadusel rakendatud tugimeetmeid. Kaardi koostamisel kasutatakse arenguvaatlusi, lapse tööde ja tegevuste analüüsi, IAJK andmeid nende olemasolul ning vajaduse korral tugispetsialistide hinnanguid. Koolivalmiduskaardi täitmise sisemine tähtaeg on maikuu teine reede. Kaardi kinnitamisel ja EHIS-esse edastamisel järgitakse kehtivaid nõudeid ja infosüsteemide töökorraldust.

Lapse arengudokumente ja isikuandmeid töödeldakse konfidentsiaalselt ning neile pääsevad ligi ainult õigustatud isikud oma tööülesannete täitmiseks. Dokumenteerimisel välditakse asjassepuutumatuid eraelulisi andmeid.

6.4. Õppimiskohustuse täitmise alustamise edasilükkamine

Laps, kes oma terviseseisundi või individuaalse arengu tõttu ei ole õppimiskohustuslikku ikka jõudes saavutanud vajalikku koolivalmidust, võib alustada õpinguid ühe õppeaasta võrra hiljem, kui seda soovitab lapse koolivalmidust hinnanud lasteaed või kooliväline nõustamismeeskond.

Kui lapse koolivalmiduse hindamisel ilmneb vajadus õpingute alustamise edasilükkamiseks, arutatakse lapse arengut, tugevusi ja toetamisvajadusi koostöös lapsevanema, rühmaõpetaja, tugiteenuste koordineerija, tugispetsialistide ning vajaduse korral juhtkonna esindajaga. Arutelu aluseks on lapse arengudokumendid, koolivalmiduskaart, õpetajate ja tugispetsialistide hinnangud ning vajaduse korral terviseseisundit puudutav asjakohane teave.

Lasteaia soovituse kujundamiseks võib korraldada ümarlaua, mille käigus hinnatakse lapse koolivalmidust ja seniste tugimeetmete tulemuslikkust ning lepitakse kokku edasised tegevused. Ümarlaua tulemused ja lasteaia soovitus dokumenteeritakse. Vajaduse korral nõustatakse lapsevanemat koolivälise nõustamismeeskonna poole pöördumisel.

Lapsevanem esitab lasteaiale õpingute alustamise edasilükkamisega seotud avalduse vastavalt lasteaia ja koolipidaja kehtivale asjaajamiskorrale. Lasteaed teeb koostööd lapsevanema ja asjaomaste asutustega ning korraldab lapse edasise arengu toetamise, lähtudes kehtivatest õigusaktidest.

6.5. Lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus

Lastehoius ja lasteaias lähtutakse kaasava hariduse põhimõtetest. Lapse toetamine algab vajaduse märkamisest ega sõltu üksnes välise hindamise või soovituse olemasolust. Tegevuste kavandamisel lähtutakse lapse arengulisest vanusest, võimetest ja individuaalsetest vajadustest, seatakse jõukohased eesmärgid ning kohandatakse tegevusi, õppevahendeid, tempot ja keskkonda. Vajaduse korral kasutatakse pildikaarte, visuaalseid päevakavasid, lihtsustatud juhiseid ja alternatiivset ning toetavat suhtlemist (ATK).

Erivajadusega laste märkamise, hindamise ja toetamise süsteem

Esimene tasand – MÄRKAMINE

Varajase märkamise eesmärk on võimalikult kiiresti tuvastada lapse arengut või osalemist takistavad asjaolud ja pakkuda esmast tuge. Rühmas jälgitakse lapse mängu, suhtlemist, suhteid eakaaslastega ja igapäevast toimetulekut ning täidetakse asjakohaseid vaatlus- ja arengutabeleid. Rühma meeskond arutab tähelepanekuid, selgitab välja võimalikud toetamisvajadused, kohandab tegevusi ja keskkonda ning teavitab ja kaasab lapsevanemat. Vajaduse korral korraldatakse arenguvestlus.

Märkamises ja esmase toe kavandamises osalevad vastavalt lapse vajadusele rühmaõpetajad, lapsehoidjad ja abiõpetajad, liikumis- ja muusikaõpetajad, logopeed, eripedagoog, psühholoog ning lapsevanemad. Esmased tegevused ja tähelepanekud dokumenteeritakse ELIIS-is.

Teine tasand – HINDAMINE

Kui esmased kohandused ei ole piisavad või lapse vajadus vajab täpsustamist, hindavad rühma meeskond ja tugispetsialistid koostöös lapsevanemaga lapse arengut, käitumist, keskkonda ning nendevahelisi seoseid. Hindamine tugineb mitmele teabeallikale ja käsitleb lapse arengut terviklikult; selle tulemused suunavad konkreetseid toetavaid tegevusi.

Vajaduse korral kaasatakse koostöös lapsevanemaga logopeed, eripedagoog, psühholoog või muud pädevad spetsialistid, sealhulgas tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna spetsialistid. Kui lasteaias rakendatav üldine tugi ei ole piisav, teeb tugiteenuste koordineerija lapsevanemale ettepaneku pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole tõhustatud toe või eritoe vajaduse hindamiseks. Nõustamismeeskonna soovituste rakendamisel ja EHIS-e andmete kasutamisel järgitakse kehtivaid õigusakte ning nõutavaid nõusolekuid.

Kolmas tasand – SEKKUMINE JA TOE MÕJU HINDAMINE

Lapse arengutasemest lähtudes kavandatakse ja rakendatakse individuaalseid tugimeetmeid: õpetaja või lapsehoidja lisajuhendamine, tugispetsialistide teenused, tegevuste ja õppekeskkonna kohandamine ning vajaduse korral väiksemas rühmas tegutsemine. Tõhustatud

toe ja eritoe korral lähtutakse lapse vajadustest ning koolivälise nõustamismeeskonna asjakohastest soovitustest ja õiguslikust korrast.

Vajaduse korral koostatakse lapsele individuaalne arenduskava (IAK) punktis 6.3 kirjeldatud korras. IAK võib hõlmata eelkõige neid valdkondi, milles lapse areng erineb eeldatavast eakohasest arengust, näiteks tunnetus- ja õpioskusi, sotsiaalseid oskusi või eneseteenindust. Toe mõju ja lapse edasisi vajadusi hinnatakse järjepidevalt; IAK rakendamise kokkuvõte tehakse vähemalt kord õppeaastas.

Tugiteenuste koordineerija hindab koostöös õpetajate, lapsehoidjate ja tugispetsialistidega rakendatud toe mõju vähemalt kord õppeaastas ning koolivälise nõustamismeeskonna soovitatud toe tähtaja lõppemisel ja teeb direktorile ettepanekud edasiseks tegevuseks. Toetamise tulemused dokumenteeritakse IAJK-s ja vajaduse korral IAK-s; meetmeid kohandatakse lapse arengu järgi.

6.6. HEV-meeskonna ja tugispetsialistide koostöö

Lasteaias tegutseb HEV-meeskond, kuhu kaasatakse vastavalt vajadusele juhtkonna esindaja, rühmaõpetajad, lapsehoidjad, abiõpetajad ja tugispetsialistid. Meeskond koordineerib lapse toevajaduse märkamist ja hindamist, kavandab tugimeetmeid, nõustab töötajaid, teeb koostööd pere ja väliste spetsialistidega ning hindab toe tulemuslikkust. Tugiteenuste koordineerija (TUKO) korraldab teabevahetust rühmameeskonna, tugispetsialistide, lapsevanema ja juhtkonna vahel; toetab toe varajast märkamist, aitab valida sobivaid meetmeid, korraldab vajaduse korral koostöökohtumisi ja ümarlaudu ning nõustab vanemat koolivälise nõustamismeeskonna poole pöördumisel.

Tugispetsialistid osalevad arengueesmärkide seadmises, IAJK ja IAK koostamises ning toe mõju hindamises, nõustavad rühmameeskonda ja vanemaid ning dokumenteerivad oma töö. Logopeed hindab ja toetab kõne ning keele arengut; eripedagoog tunnetus- ja õpioskusi, tähelepanu, eneseregulatsiooni ja toimetulekut; psühholoog lapse emotsionaalset heaolu ja käitumise mõistmist. Tugiisik toetab kokkulepitud ulatuses lapse osalemist ja igapäevast toimetulekut ning edastab asjakohaseid tähelepanekuid rühmameeskonnale ja vajaduse korral ELIIS-i, järgides konfidentsiaalsust. Kohtumiste otsused, vastutajad, meetmed ja ülevaatamise tähtajad dokumenteeritakse lapse arengudokumentides.

6.7. Erineva keelelise ja kultuurilise taustaga laste toetamine

Lastehoid ja lasteaed väärtustavad laste erinevat keelelist ja kultuurilist tausta ning toetavad eesti keele omandamist igapäevategevustega lõimitult. Arvestatakse lapse vanust, arengutaset, kodukeelt, senist keelekogemust ja suhtlemisvõimalusi. Vajaduse korral kasutatakse visuaalset tuge, kordamist, näitlikustamist, ATK-vahendeid ja individuaalseid keelelisi eesmärke. Perega tehakse koostööd ning kujundatakse lugupidavat suhtumist erinevatesse keeltesse ja kultuuridesse.

6.8. Andekate ja erihuvidega laste toetamine

Lapse tugevusi, kõrgeid võimeid, loovust ja erihuvisid märgatakse igapäevategevustes ning koostöös perega. Vajaduse korral pakutakse süvendatud või keerukamaid ülesandeid, uurimis-

ja loovtegevusi ning võimalusi teadmisi ja oskusi teistega jagada. Tegevused lähtuvad lapse huvidest, heaolust ja arengutasemest ning toetavad tema terviklikku arengut.

7. VANEMATEGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Koostöö lapsevanematega on lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse lahutamatu osa ning põhineb vastastikusel usaldusel, lugupidamisel ja partnerlusel. Perekonnal on lapse arengus esmane roll ning lasteaed toetab ja abistab peret lapse kasvatamisel ja õpetamisel. Hea koostöö vanematega loob aluse lapse kohanemisele, turvatunde tekkimisele ning igakülgsele arengule.

Lasteaia töötajad ja lapsevanemad teevad koostööd lapse arengu ja tervise toetamiseks. Igapäevane avatud suhtlus, lapse huvide ja eripäradega arvestamine ning vastastikune mõistmine toetavad positiivsete suhete kujunemist. Hea koostöö toimimise eest vastutavad nii õpetajad kui ka lapsevanemad. Lapsevanemad on lasteaeda alati oodatud.

7.1. Koostöö põhimõtted

- Koostöö põhineb vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.
- Lapsevanemaid teavitatakse regulaarselt lapse arengust, õppimisest ja heaolust.
- Vanemad on kaasatud lapse arengut puudutavate otsuste tegemisse ja nende rakendamisse.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisse ja läbiviimisesse kaasatakse võimalusel vanemaid.
- Lasteaed pakub vanematele nõustamist ja tuge lapse arengu toetamise küsimustes koostöös tugispetsialistidega.

7.2. Koostöö eesmärgid

- Luua avatud ja usalduslikud suhted peredega.
- Parandada lasteaia tegevust lapsevanemate tagasiside ja rahulolu-uuringute tulemuste põhjal.
- Arvestada võimaluste piires perede soovide ja ettepanekutega.
- Kaasata vanemaid lasteaia ja rühma tegevustesse ning üritustele.
- Luua vanematele võimalusi oma elukutse ja kogemuste tutvustamiseks.
- Kaasata vanemaid ürituste ettevalmistusse ja läbiviimisse (nt näitused, projektid).
- Pakkuda vanematele võimalust osaleda juhendajana erinevates tegevustes.

7.3. Suhtlus- ja koostöövormid lapsevanematega

- **Esimene lasteaia külastus**

Lasteaeda tulek on olenemata lapse east oluline muutus ja tähtis hetk pere elus. Koostöö lapsevanemaga algab enne lasteaeda tulekut. Laps ja lapsevanemad saavad tutvuda lasteaiaga, lapse rühma ja õpetajatega.

- **Igapäevane infovahetus**

Lapsevanemate ja rühma meeskonna igapäevane suhtlus toimub vajadusel lapse lasteaeda saabumisel ja lahkumisel. Igapäevases suhtluses jagatakse eelkõige lapse päeva ja heaoluga

seotud olulist infot. Lapse arengut, erivajadusi või muid delikaatseid küsimusi käsitletakse privaatses vestluses, mitte teiste laste või lapsevanemate juuresolekul.

- **Lapsevanemate teavitamine**

Lasteaed tagab lapsevanematele õigeaegse ja asjakohase info edastamise. Infot edastatakse lasteaia kasutatavate suhtluskanalite kaudu.

Lapsevanemaid teavitatakse muu hulgas:

- lasteaia õppe- ja kasvatustegevusest;
- rühma tegevustest;
- üritustest;
- õppekäikudest;
- olulistest muudatustest;
- lapse arenguga seotud küsimustest;
- lapse heaolu ja turvalisusega seotud küsimustest;
- lasteaia olulistest dokumentidest ja kokkulepetest.

- **Arenguvestlus lapsevanemaga**

Arenguvestlused lastevanematega toimuvad vajaduse korral.
Arenguvestlusel:

- antakse ülevaade lapse arengust;
- tuuakse esile lapse tugevused;
- arutatakse lapse huvisid;
- käsitletakse toetust vajavaid valdkondi;
- kuulatakse lapsevanema tähelepanekuid;
- arutatakse lapse edasisi arengueesmärke;
- lepitakse vajadusel kokku lapse toetamise viisid.

Arenguvestlus toimub koostööpõhimõttel ning selle eesmärk ei ole lapse või lapsevanema hindamine.

- **Lapsevanemate koosolek**

Lasteaia üldkoosolek on tavaliselt õppeaasta alguses (septembris/oktoobris) toimuv lastevanemate ja personali kohtumine, kus tutvustatakse õppekava, kodukorda ja tulevaid sündmusi.
Rühma lapsevanemate koosolekuid korraldatakse vastavalt vajadusele ja lasteaia töökorraldusele.

Koosolekutel käsitletakse muu hulgas:

- rühma õppe- ja kasvatustegevust;
- aasta eesmärke;
- rühma tegevuskava;
- olulisi sündmusi;
- laste heaolu ja turvalisust;
- koostöövõimalusi;
- lapsevanemate ettepanekuid.

Vajadusel korraldatakse lapsevanematele temaatilisi kohtumisi ja infopäevi.

- **Lasteaia koduleht**

Lasteaia veebilehelt leiab kogu vajaliku teabe lasteaia töö korralduse kohta.

- **Lapsevanemate osalemine rühma- ja lasteaiaüritustel**

Ühisüritustel on lapsevanemal võimalus näha oma lapse tegutsemist kollektiivis, suhelda lapsega tegelevate pedagoogide ning teiste lastevanematega. Lasteaias toimivad temaatilised üritused (isadepäev, emadepäev, jõulupidu, kevadine teatrinädal, lõpupeod jne).

Toimuvad ka rühmasisesed üritused, avatud uste päevad ja teematilised näitused.

- **Hoolekogu töö**

Hoolekogusse valitakse igal aastal sügisesel lastevanemate koosolekul igast rühmast üks lapsevanem. Hoolekogu ülesanne on jälgida, et õppe- ja kasvatustegevus vastaks laste arengule ja huvidele ning teha sellesuunalist koostööd lasteasutuse personaliga. Hoolekogu pädevuses on lasteaiale oluliste otsuste tegemine või lasteaia huvide eest seismine muudes instantsides.

- **Koostöö HEV lapse vanematega**

HEV lapse toetamisel on lapsevanem lasteaia meeskonna oluline koostööpartner.

Koostöös lapsevanemaga:

- selgitatakse välja lapse tugevused ja vajadused;
- jagatakse infot lapse arengu kohta;
- arutatakse sobivaid tugimeetmeid;
- kavandatakse lapse toetamise eesmärke;
- hinnatakse rakendatud meetmete tulemuslikkust;
- vajadusel muudetakse toetamise korraldust.

Lapsevanemat teavitatakse lapse arengut ja toetamise korraldust puudutavatest olulistest otsustest ning võimalusel kaasatakse ta nende kavandamisse.

- **Tugispetsialistide ja lapsevanema koostöö**

Vajadusel kaasatakse lapse arengu toetamise protsessi tugispetsialistid.

Koostöös võivad osaleda:

- eripedagoog;
- logopeed;
- psühholoog;
- õpetaja;
- abiõpetaja;
- TUKO;
- teised lapse toetamisega seotud spetsialistid.

Lapsevanemale antakse võimalus saada teavet tugispetsialisti tegevuse ja soovituste kohta vastavalt kehtivale korraldusele.
Tugispetsialistide soovitusi rakendatakse võimalusel järjepidevalt nii lasteaias kui ka kodus.

- **Koostöö lapse individuaalse arengu toetamisel**

Kui laps vajab täiendavat tuge, lepitakse lapsevanema ja lasteaia koostöös kokku lapse toetamise põhimõtted.
Vajadusel arutatakse:

- lapse individuaalseid eesmärke;
- sobivaid õppemeetodeid;
- suhtlusviise;
- keskkonna kohandamist;
- alternatiivse ja toetava suhtlemise vahendeid;
- kodu ja lasteaia ühiseid tegevusi;
- tugispetsialistide soovitusi.

Koostöö eesmärk on tagada lapse jaoks võimalikult järjepidev ja toetav keskkond.

- **Eesti keele õppimise toetamine koostöös vanematega**

Lasteaed kaasab lapsevanemaid eesti keele õppimise ja kasutamise toetamisel.
Vanematele tutvustatakse võimalusi, kuidas toetada lapse eesti keele arengut igapäevaelus.
Lapsevanematele võib soovitada:

- eestikeelseid raamatuid;
- laule ja lastelaule;
- mängulisi keeleõppetegevusi;
- eestikeelseid lasteprogramme ja digimaterjale;
- ühiseid eestikeelseid tegevusi;
- võimalusi kasutada eesti keelt igapäevastes olukordades.

Lasteaed väärtustab lapse kodust keelt ja kultuurilist tausta ning loob samal ajal positiivse suhtumise eesti keele õppimisse.

- **Lapsevanemate kaasamine õppe- ja kasvatustegevusse**

Lapsevanemaid kaasatakse võimalusel lasteaia ja rühma tegevustesse.
Lapsevanemad võivad osaleda:

- ühistes üritustes;
- projektides;
- näitustel;
- teemanädalatel;
- õppekäikudel;
- töötubades;
- pidudel ja traditsioonilistel sündmustel;
- laste ühistes loovtegevustes.

Kaasamisel arvestatakse lapsevanemate võimalusi, huvisid ja soove.

- **Lapsevanemate kaasamine lasteaia arendamisse**

Lasteaed väärtustab lapsevanemate arvamust lasteaia töö ja arengusuundade kujundamisel.
Lapsevanematel on võimalus teha ettepanekuid:

- õppe- ja kasvatustegevuse kohta;
- rühma tegevuste kohta;
- lasteaia ürituste kohta;
- keskkonna arendamise kohta;

- lapse heaolu ja turvalisuse kohta;
- lasteaia töökorralduse kohta.

Lapsevanemate tagasisidet kogutakse ja analüüsitakse vastavalt vajadusele.

- **Lapsevanemate tagasiside**

Lasteaed kogub lapsevanematelt tagasisidet lasteaia töö ja lapse toetamise kohta.
Tagasisidet võib koguda:

- vestluste kaudu;
- kirjalikult;
- elektrooniliselt;
- rahuloluküsitluste kaudu;
- arenguvestlustel;
- koosolekutel;
- ettepanekute ja pöördumiste kaudu.

Saadud tagasisidet kasutatakse lasteaia tegevuse parendamiseks.

- **Koostöö konfliktide ja probleemide lahendamisel**

Lapsega seotud probleemide või erimeelsuste tekkimisel lahendatakse need võimalikult kiiresti, rahulikult ja koostööpõhiselt.
Probleemi lahendamisel:

- selgitatakse välja olukorra asjaolud;
- kuulatakse ära lapsevanema seisukoht;
- kuulatakse ära töötajate tähelepanekud;
- keskendutakse lapse heaolule ja huvidele;
- lepitakse kokku võimalikud lahendused;
- vajadusel kaasatakse juhtkond või tugispetsialist.

Lapsevanema pöördumisele vastatakse lasteaia kehtestatud korras ja tähtaja jooksul.

- **Koostöö lapse koolivalmiduse toetamisel**

Lapse koolivalmiduse kujunemisel tehakse lapsevanemaga järjepidevat koostööd.
Lapsevanemale antakse tagasisidet lapse:

- üldoskuste;
- sotsiaalsete oskuste;
- eneseregulatsiooni;
- keeleliste oskuste;
- tunnetus- ja õpioskuste;
- matemaatiliste oskuste;
- motoorsete oskuste;
- iseseisvuse kohta.

Koostöös lapsevanemaga toetatakse lapse sujuvat üleminekut lasteaiast kooli.

- **Vanemate nõustamine**

Lasteaed toetab lapsevanemaid lapse arengu ja kasvatamisega seotud küsimustes oma pädevuse piires.
Vajadusel suunatakse lapsevanem sobiva spetsialisti või teenuse juurde.
Nõustamisel lähtutakse:

- lapse vajadustest;
- lapsevanema küsimustest;
- lapse arengutasemest;
- koostöövõimalustest;
- lapse parimatest huvidest.

➢ **Koostöö kultuurilise ja keelelise mitmekesisuse arvestamisel**

Lasteaed väärtustab laste ja perede erinevat keelelist ja kultuurilist tausta.
Õppe- ja kasvatustegevuses arvestatakse võimalusel:

- lapse kodukeelega;
- pere traditsioonidega;
- kultuurilise taustaga;
- pere väärtustega.

Lastele kujundatakse hoiak, et erinevused on loomulikud ning iga inimene on väärtuslik.

7.4. Vanemate õigused ja kohustused koostöös lasteaiaga

Lapsevanemal on **õigus**:

- saada teavet oma lapse arengu ja heaolu kohta;
- teha ettepanekuid;
- avaldada arvamust;
- saada vajadusel nõustamist;
- osaleda lapse arengut puudutavates aruteludes;
- teha koostööd lapse toetamiseks.

Lapsevanemal on **kohustus**:

- järgida lasteaia kodukorda;
- anda lasteaiaga koostööks vajalikku infot;
- teavitada lapse tervise või heaoluga seotud olulistest asjaoludest;
- teha koostööd lapse arengu toetamisel;
- osaleda võimalusel lapse arenguga seotud aruteludes;
- austada lasteaia töötajaid, lapsi ja teisi lapsevanemaid.

7.5. Koostöö korraldamise vastutus

- Koostöö korraldamise eest vastutavad lasteaia juhtkond, rühma meeskond ja oma pädevuse piires tugispetsialistid.
- Lasteaia juhtkond tagab tingimused, mis võimaldavad lapsevanematega regulaarset ja sisulist koostööd.
- Rühma meeskond vastutab igapäevase infovahetuse, lapse arengu toetamise ja koostöö eest lapsevanemaga.
- Tugispetsialistid osalevad koostöös vastavalt oma pädevusele ja lapse vajadustele.

8. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Õppekava muudatused kooskõlastatakse lasteaia õpetajate koosolekul, tutvustatakse hoolekogu koosolekul ning seejärel kinnitab need direktor käskkirjaga.

Õppekava täiendused ja muudatused vaadatakse üle igal õppeaastal esimesel õpetajate koosolekul.

Õiguslik alus ja lähtedokumendid:

- Alusharidusseadus
- Alushariduse riiklik õppekava (uuendatud redaktsioon).
- Lastehoiu ja lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded.
- Haridusliku erivajadusega lapse toe korraldamise põhimõtted.

Lasteaia õppekava ja tugisüsteem vaadatakse üle vähemalt 1 kord aastas vastavalt õigusaktide muudatustele.

LISA 1. LAPSE ÜLDOSKUSTE EELDATAVAD TULEMUSED JA LAPSE EELDATAVAD ARENGUTULEMUSED VANUSETI

ÜLDOSKUSTE EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI

Tabel 1. Mänguoskuste eeldatavad tulemused vanuseti

3-aastane	3-4. a	4-5. a	5-6. a	6-7. a
Suudab väikeses grupis mängule keskenduda.	Keskendub lühiajalisele ja lihtsale mängule täiskasvanu toel.	Keskendub iseseisvalt lühiajalisele ja lihtsale mängule.	Keskendub pikemaajaliselt enda valitud mängule.	Suudab mängule keskenduda.
Kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid.	Kasutab mänguasju tavapärasel moel (nt sõidutab autot, paneb nukule mütsi pähe).	Kasutab mängus õpetaja antud või olemasolevaid vahendeid ning jäljendab lihtsaid tegevusi.	Kasutab mängus vahendeid iseseisvalt, asendades neid vajadusel muu sobivaga.	Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.
Jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut.	Matkib tuttavaid olukordi (nt söögi tegemine, magama panek) oma kogemustest lähtuvalt.	Rakendab mängudes fantaasiaelemente, sidudes isiklikke kogemusi.	Rakendab mängudes erinevatest allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid.	Rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi.
Sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut.	Soovib teiste algatatud mängus osaleda, võib vajada julgustust ja tuge.	Algatab lihtsamaid mänge (nt „teeme kooki").	Algatab mänge ja toob neisse uusi ideid.	Näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust.
Kutsub kaaslasi oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga.	Algatab lihtsaid mänge (nt autosõit).	Algatab lihtsama sisuga lühiajalisi mänge.	Mängib üksi ja koos kaaslasega ning muudab mängu kulgu.	Algatab mänge ja arendab mängude sisu.
Suhtub kaaslaste mängu heatahtlikult.	Mängib lihtsat rollimängu täiskasvanu toel.	Võtab mängudes lihtsamaid rolle, kasutades matkimisel liikumist, kõne ja hääletooni.	Omandab mängudes rollidele iseloomuliku käitumise, tuginedes oma kogemusele.	Täidab mängudes erinevaid rolle.
Suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.	Mängib mänge ja püüab teha koostööd eakaaslastega (paaris, väikeses grupis)	Algatab mängu, leiab mängukaaslased ja püüab nendega	Suudab mängudes ülesandeid ja rolle jaotada ning kokkuleppeid	Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega

	täiskasvanu toel.	arvestada.	sõlmida.	kokkuleppele.
	Osaleb reeglitega mängus koos täiskasvanuga (nt peitus) ja suudab oodata oma korda.	Järgib tuttava mängu reegleid koos kaaslastega, vajadusel täiskasvanu abiga.	Järgib mängureeglite täitmist enda ja teiste poolt.	Järgib mängu reegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.
	Tunneb rõõmu koosmängust täiskasvanu toel.	Õpib oma tundeid võidu ja kaotuse korral väljendama, võib selleks vajada täiskasvanu tuge.	Väljendab oma tundeid võidu ja kaotuse korral ning mõistab, et mängus on võimalik veel proovida.	Tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.

Tabel 2. Sotsiaalsete oskuste eeldatavad tulemused vanuseti

3-aastane	3-4. a	4-5. a	5-6. a	6-7. a
Oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada.	Suhtleb eakaaslastega ja tuttavate täiskasvanutega.	Alustab vestlust, osaleb mängudes ja räägib oma mõtetest.	Vestleb vabalt, loob ja hoiab sõprussuhteid.	Tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda.
On huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada.	Märkab täiskasvanu suunamisel teise lapse tundeid, reageerib lihtsatele emotsioonidele (rõõm, kurbus).	Märkab teiste tundeid, püüab lohutada või aidata.	Arvestab teiste tunnetega grupitegevustes.	Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses.
Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes.	Jagab mänguasju täiskasvanu julgustusel.	Teeb koostööd väikeses grupis, lihtsates olukordades pakub ja küsib abi.	Töötab grupis ühise eesmärgi nimel, abistab vajadusel kaaslast.	Oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi.
Saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest.	Mõistab lihtsate olukordade sobivust täiskasvanu abil.	Tunneb ära sobimatu käitumise, kui sellele viidatakse ning leiab täiskasvanu suunamisel sobiva käitumisviisi.	Teeb ise valikuid käitumisviiside vahel ja õpib neid tagajärgedega seostama.	Teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi.
Loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos.	Järgib lihtsaid kokkuleppeid ja õpib viisakusreegleid	Tuletab meelde ja püüab järgida rühma kokkuleppeid ning	Järgib rühma reegleid ja üldtunnustatud viisakusreegleid.	Järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.

	täiskasvanu juhendamisel.	lihtsamaid viisakusreegleid, vajadusel täiskasvanu toel.		
Jagab mõnikord asju ka teistega.	Märkab, et inimesed võivad välja näha erinevad (nt nahavärv, kasv).	Teab, et inimestel võivad olla erinevad vajadused (sh toevajadused) ja kombed.	Räägib erinevustest avatud ja mõistval viisil.	Mõistab, et inimesed võivad olla erinevad.
Algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust.	Avaldab eelistust kahe valiku vahel.	Pakub ideid tegevuste osas.	Arutab valikuid ja otsustab koos kaaslastega.	Osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides.
Oskab väljendada oma vajadusi ja soove.	Proovib uut tegevust täiskasvanu toel.	Tegutseb muutunud olukorras täiskasvanu juhiste toel.	Püüab uudsetes olukordades ise hakkama saada, vajadusel küsides täiskasvanu abi.	Suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

Tabel 3. Eneseregulatsiooni oskuste eeldatavad tulemused vanuseti

3-aastane	3-4. a	4-5. a	5-6. a	6-7. a
Tuleb toime vanematest eemalolekuga.	Väljendab oma emotsioone füüsiliselt (nt nutt, kallistamine).	Kirjeldab lihtsamaid emotsioone täiskasvanu toel (nt olen rõõmus, olen kurb).	Suudab emotsioone kirjeldada – mis teeb kurvaks või õnnelikuks – ja õpib mõistma ka keerukamaid tundeid (nt uhkus, häbi jm).	Suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada.
Tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga.	Osaleb täiskasvanu toel mängudes ja igapäevategevustes.	Algatab mõningaid mänge ja tegevusi täiskasvanu suunamisel.	Kavandab mänge ja igapäevategevusi ning viib alustatu enamasti lõpuni, kuid võib vajada täiskasvanu abi.	Kavandab, algatab ja korraldab mänge ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni.
Suudab lühikest aega soovitut edasi lükata ja oma käitumist pidurdada.	Järgib lihtsamaid juhiseid täiskasvanu suunamisel ja keskendub lühiajaliselt alustatud tegevusele.	Lahendab ülesandeid ja teeb koostööd kaaslastega, vajades täiskasvanu juhendamist.	Tegutseb iseseisvalt ja grupis eesmärgipäraselt, suutes keskenduda ja pingutada ülesannete täitmisel, vajadusel täiskasvanu toel.	Suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda.
Suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega.	Saab aru lihtsamatest käitumisreeglitest ning püüab neid	Oskab tuttavas keskkonnas sobivalt käituda ning teab, mida	Oskab avalikus ruumis (nt teater, kontsert, liiklus) sobivalt käituda ja	Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma

	täiskasvanu toel igapäevategevustes järgida.	tohib, mida mitte.	lähtuda kokkulepitud reeglitest.	käitumist vastavalt tagasisidele.
Saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega.	Osaleb täiskasvanu suunamisel rahunemist soodustavates tegevustes.	Õpib täiskasvanu toel vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.	Oskab vajadusel iseseisvalt kasutada lihtsamaid vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.	Oskab vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.
Paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.	Saab hakkama lihtsamate eneseteenindamise toimingutega (riietumine, söömine, tualeti kasutamine) ja tööharjumustega (lehtede riisumine, mänguasjade koristamine).	On omandanud esmased eneseteenindamise ja tööharjumused, võib vajada täiskasvanu tuge.	Saab hakkama eneseteenindamisega ja on omandanud enesekohased tööharjumused (isiklike asjade hoidmine, vahendite heaperemehelik kasutamine).	Saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

Tabel 4. Tunnetus- ja õpioskuste eeldatavad tulemused vanuseti

3-aastane	3-4. a	4-5. a	5-6. a	6-7. a
Tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega.	Suudab lühiajaliselt (5–10 min) keskenduda huvipakkuvale tegevusele, vajades täiskasvanu juhendamist.	Suudab huvipakkuvatele tegevustele keskenduda mõnda aega (10–15 min) ning suudab alustada ja lõpetada tegevuse, vajadusel täiskasvanu toel.	Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda (15–20 min), viib alustatud tegevuse lõpule.	Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda.
Suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda vastavalt oma arengutasemele.	Saab aru lihtsatest ja tuttavatest lausetest ning reageerib kuuldule enamasti konkreetse tegevusega, täiskasvanu juhendamisel.	Täidab täiskasvanu poolt antud ülesande, vastates lihtsatele küsimustele.	Reageerib sobivalt täiskasvanu juhistele ja osaleb lühikeses arutelus.	Saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi.

Mõistab lihtsamat kõnet.	Järgib täiskasvanu toel üheosalist juhist (nt „Palun pese käed").	Täidab kaheosalist juhist, kui tegevused on tuttavad ja lihtsad (nt „Palun pane riided selga ja pese käed"), vajadusel täiskasvanu toel.	Täidab iseseisvalt lihtsamat kahe-kolmeosalist juhist, kui tegevused on seotud igapäevatoimingutega (nt „Palun pane riided selga, siis jalanõud jalga ja lõpuks mine mänguplatsile").	Suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhist või korraldust.
Valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara.	Väljendab täiskasvanu abil oma mõtteid lihtsate lausetega ja esitab küsimusi.	Väljendab oma mõtteid, kasutades lihtsamaid põhjendusi (nt „sest mulle ei meeldi") ja küsimusi (nt „kuidas see töötab?") ning arutleb igapäevaste teemade üle, vajadusel täiskasvanu suunamisel.	Esitab küsimusi, avaldab arvamust (nt „Ma arvan, et…") ja arutleb lihtsate probleemide üle (nt mida teha, kui keegi on kurb).	Esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada.
Väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses.	Rühmitab täiskasvanu toel esemeid ühe selge ja nähtava tunnuse järgi (nt kõik punased klotsid).	Rühmitab esemeid kahe erineva nähtava tunnuse alusel (nt kollased suured pallid).	Oskab rühmitada esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste ning ühe ja sama eseme mitme erineva tunnuse järgi (nt pall on ümmargune, punane ja mängimiseks).	Oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada.
Suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele.	Kirjeldab täiskasvanu suunamisel üksteisele järgnevaid tegevusi, mis on seotud isikliku kogemusega (nt „vihma sadas, ei saanud õue minna").	Eristab hulkade suurust ja proovib loendada või järjestada ning kirjeldab lihtsaid põhjus-tagajärg seoseid igapäevastes olukordades (nt „kuna sa jooksid, siis kukkusid").	Suudab iseseisvalt loendada, võrrelda hulki ja oskab kirjeldada sündmuses ning nähtuses põhjus-tagajärg seoseid.	Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna.
Oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid	Tegutseb, uurib, katsetab enamasti kogemuspõhiselt	Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi – lahendab lihtsamaid	Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides ja oskab põhjendada	Kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades.

tunnuseid.	ja matkides, vajades täiskasvanu tuge.	praktilisi probleeme (nt „eelmine kord see vahend sobis, proovin uuesti“), kuid võib vajada täiskasvanu suunamist.	oma valikuid ja otsuseid lühidalt (nt „ma tegin nii, sest eelmine kord see töötas“).	
Oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada.	Valib vahendeid ja lahendab probleeme enamasti katse-eksituse abil (nt proovib mitut erinevat eset, kuni üks sobib).	Valib vahendeid ja osaleb lihtsates praktilistes probleemilahendustes, kus saab proovida erinevaid vahendeid (nt ehitusklotsid, loovmaterjalid).	Valib tuttavate ülesannete puhul sobivaid vahendeid ja võtteid ning lahendab probleeme, tuginedes varasemale kogemusele.	Kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.
Suudab järgida lihtsat juhist.				
Oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.				

LAPSE EELDATAVAD ARENGUTULEMUSED VANUSETI

Mina ja keskkond valdkonna eeldatavad tulemused vanuseti

Tabel 5. Eeldatavad tulemused vanuseti

Alavaldkond	3-4. a	4-5. a	5-6. a	6-7. a
Mina	Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime, vanuse ja soo (poiss, tüdruk) ning nimetab täiskasvanu abiga oma lemmiktegevuse.	Kirjeldab enda välimust ja ennast lihtsate omaduste kaudu (nt kiire, rõõmus, meeldib joonistada).	Kirjeldab oma iseloomu ja huve detailsemalt, oskab võrrelda end sõpradega.	Oskab tutvustada ja kirjeldada iseennast, enda omadusi ning huvisid.
Kehaosad ja privaatsus	Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele ning nimetab nende kehaosade peamist otstarvet (nt kõrvadega	Tunneb oma kehaosi, teab nende lihtsamaid ülesandeid ning mõistab, et mõned kehaosad on privaatsed ja kuuluvad ainult talle.	Kirjeldab kehaosi (sh erinevaid organeid) ja nende ülesandeid, kirjeldab poiste ja tüdrukute erinevusi, teab, millised kehaosad on privaatsed, ning	Oskab nimetada kehaosade nimetusi, teab nende vajalikkust ja mille poolest erinevad privaatsed kehaosad teistest.

	kuulatakse).		oskab seista oma isiklike piiride eest.	
Kodu, pere, peretraditsioonid	Räägib, kellega ta koos elab ja oskab kirjeldada pereliikmeid.	Kirjeldab, mida talle meeldib oma perega teha, toob näiteid kodust (nt kortermaja, eramaja) ja kommetest.	Kirjeldab oma pere kombeid, erinevaid ruume kodus ja nende otstarvet.	Oskab kirjeldada oma kodu, perekonda ja peretraditsioone.
Ametid	Nimetab igapäevaelust tuttavamaid ameteid (nt õpetaja, arst).	Nimetab mõningaid ameteid ja oskab kirjeldada, mida nad teevad.	Nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid ja räägib, kelleks tahab suurena saada.	Oskab nimetada ja kirjeldada erinevaid ameteid.
Eesti sümbolid ja kultuuritraditsioonid	Teab, et elab Eestis, kus räägitakse eesti keelt, tunneb ära Eesti lipu, rahvuslinnu ja -lille ning nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.	Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi) ja nimetab mõnda rahvuspüha/-tava (nt mardipäev, laulu- või tantsupidu).	Teab Eesti Vabariigi presidendi nime ja nimetab mõningaid tuntud Eesti kultuuritegelasi ning kirjeldab tuntumaid rahvakombeid.	Oskab nimetada Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid kultuuritegelasi.
Erinevuste mõistmine	Märkab, et teised lapsed võivad käituda või välja näha erinevalt.	Toob võrdluses välja inimeste erinevusi (keel, toit, riietus) ja vajadusi.	Oskab selgitada inimeste erinevusi (nt kuidas inimesed erinevad keele, toidu või riietuse poolest) ja märgata vajadusi ning kultuuritraditsioone.	Saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuritraditsioonid.
Turvalisus, abi kutsumine	Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nt nuga, käärid) ja räägib täiskasvanule, kui kardab või on saanud haiget.	Nimetab ohtlikke esemeid ja tegevusi (nt terariistad, mängimine ohtlikes kohtades) ja teab, et abi saamiseks tuleb pöörduda usaldusväärse täiskasvanu poole (nt politseinik, õpetaja), nimetab hädaabinumbrit 112.	Teab, kuidas turvaliselt käituda (nt ohtude ennetamine ja märkamine) ja kirjeldab, millal tuleb helistada hädaabinumbril ning millist infot helistades edastada.	Oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades turvaliselt käituda ning vajadusel abi kutsuda.

Tervis ja keskkond	Teab, et värske õhk, liikumine ja tervislik toit on kasulikud ja oskab neid oma enesetundega seostada.	Nimetab tervist toetavaid tegevusi keskkonnas (nt värskes õhus viibimine, puhtas vees ujumine).	Teab, milline keskkond, tegevus või käitumine aitab tervist hoida ja milline kahjustab.	Oskab kirjeldada, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida.
Hammaste tervis	Teab, et hambaid peab pesema ja nimetab hammaste hooldamise vahendeid.	Nimetab hammaste jaoks kasulikke ja kahjulikke toiduaineid ning oskab selgitada, miks ja kuidas tuleb hambaid pesta.	Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).	Oskab selgitada, mida on vaja teha selleks, et hoida hammaste tervist.
Isiklik hügieen	Teeb hügieenitoiminguid (nt käte pesu, nuuskamine) täiskasvanu suunamisel ja vajadusel abiga.	Teab vajalikke hügieenitoiminguid ning teeb neid iseseisvalt täiskasvanu meeldetuletusel.	Selgitab hügieenitoimingute vajalikkust ja järgib igapäevaseid hügieeniharjumusi iseseisvalt.	Oskab selgitada, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid.
Inimese mõju keskkonnale: loodushoid, säästev areng	Hoiab täiskasvanu juhendamisel lihtsate tegevuste kaudu keskkonda (nt sorteerib prügi).	Teab, miks on vaja loodust hoida ja osaleb keskkonnasäästlikes tegevustes.	Selgitab, millised tema teod võivad mõjutada keskkonda ja miks on oluline loodust hoida ning mis juhtub, kui seda mitte teha.	Märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt.
Kodukoha eripära ja loodus	Kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kodukoha loodust ja tunneb jalutuskäigul ära tuttavaid kohti.	Nimetab konkreetseid looduselemente oma kodukohas (nt meie kodu lähedal on järv, seal on suured puud).	Tunneb ja nimetab kodukoha loodusobjekte (nt Emajõgi, Munamägi), loomi, taimi ja mõisteid (nt linn, küla, mets, park, meri).	Tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust.
Looduse sõltuvus ajatsüklitest	Nimetab täiskasvanu juhendamisel ööpäeva osasid (hommik, lõuna, õhtu, öö) ja kirjeldab nendega	Eristab ja nimetab ööpäeva osasid ja aastaaegu, seostab neid mõne tüüpilise loodusnähtuse ja tegevusega (nt sügisel lehed	Kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, aastaring.	Oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites.

	seotud tegevusi ning tutvub erinevate aastaaegadega.	langevad ja me riisume lehti).		
Loodusnähtused	Nimetab erinevaid ilmastikunähtusi (nt sajab vihma, tuul puhub) ja mõningaid aastaajale omaseid tunnuseid täiskasvanu suunamisel.	Kirjeldab täiskasvanu toel aastaaegu seoses ilmastiku- ja loodusnähtustega.	Kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi ning oskab neid seostada aastaaegadega.	Oskab kirjeldada loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaaegadest.
Ohud seoses keskkonnaga	Arutleb täiskasvanu juhendamisel ohtlike olukordade üle looduskeskkonnas (nt ohud metsas, veekogudel).	Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud nii loodus- kui tehiskeskkonnas (nt ujumine täiskasvanu järelevalveta, rattasõit kiivrita).	Oskab nimetada, mida tuleb teha ohutuse tagamiseks erinevates keskkondades.	Oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega.
Liiklus	Nimetab liiklusvahendeid ja tunneb ära tuttavaid liiklusmärke (nt valgusfoor, ülekäigurada) ning selgitab täiskasvanu abiga nende tähendust.	Arutleb ohtude ja ohtlike olukordade üle tänaval ning teab mõningaid liiklusreegleid (nt sõiduteed ületades tuleb peatuda, vaadata, veenduda).	Selgitab käitumisreegleid tänaval ja teab, et liikluses tuleb olla tähelepanelik ja ettevaatlik ning käitub ohutult erinevates liiklusolukordades.	Oskab liikluses ohutult käituda.
Tervislik toitumine	Arutleb täiskasvanu abiga, miks juur- ja puuviljad on kasulikud.	Nimetab, mis on tervisele kasulikud ja kahjulikud söögid ja joogid (sh vee tähtsus).	Teab ja oskab selgitada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.	Oskab kirjeldada, mida tähendab tervislik ja mitmekesine toitumine.
Tervise väärtustamine	Arutleb täiskasvanu abiga, miks on uni ja liikumine vajalik.	Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (tervislik toitumine, kehaline aktiivsus, uni, puhkus).	Teab ja selgitab, miks uni, puhkus ja liikumine mõjutavad tervist.	Oskab selgitada, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel.
Kiusamisvaba käitumine	Arutleb täiskasvanu	Mõistab täiskasvanu toel, et	Teab, et vägivald ja kiusamine on vale,	Oskab kirjeldada, miks vägivald ja

	juhendamisel, miks löömine, narrimine või halvasti ütlemine ei ole lubatud.	teiste inimeste suhtes tuleb olla salliv ja tunneb ära kiusamiskäitumise.	ning oskab ennetada, märgata ja vajadusel abistada.	kiusamine ei ole lubatud käitumine.
Raha	Arutleb täiskasvanu juhendamisel, mis on raha ja milleks seda kasutatakse.	Teab, et täiskasvanud käivad tööl raha teenimiseks ja arutleb, et raha eest saab osta vajalikke asju (nt toit, riided) ning õpib mängudes raha kasutamist.	Selgitab raha kasutamise otstarvet – et see on mõeldud asjade ostmiseks, teenuste eest tasumiseks ja mõistab raha väärtust (nt seda peab koguma või säästma).	Oskab selgitada raha otstarvet.
Digiturvalisus	Nimetab täiskasvanu juhendamisel kodus ja lasteaias kasutatavaid digiseadmeid (nt arvuti, telefon) ja teab mõningaid ohtusid nende kasutamisel.	Arutleb täiskasvanu suunamisel digikäitumise reeglite üle (nt piiratud aeg ekraani vaatamiseks, võõrastele ei ütle oma nime).	Teab, kuidas digitehnoloogiat eesmärgipäraselt kasutada (nt õppimiseks, joonistamiseks), nimetab mõningaid ohte digikeskkonnas (nt isikliku info jagamine, tundmatute linkide avamine).	Teab digitehnoloogia ja interneti turvalise ja eesmärgipärase kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas.
Digivahendite kasutamine	Kasutab koos täiskasvanuga lihtsamaid robootikaseadmeid ning oskab neid hoida.	Kasutab täiskasvanu juhendamisel digivahendeid, täidab lihtsaid ülesandeid (nt foto tegemine, äpi avamine) ja suudab programmeerida lihtsamaid robootikaseadmeid.	Oskab digivahendeid, sh robootikaseadmeid, kasutada konkreetse eesmärgiga, iseseisvalt, paaris või väikerühmas järgides kokkulepitud reegleid.	Oskab digivahendeid eesmärgipäraselt, heaperemehelikult ja loovalt kasutada ning juhib lihtsamaid robootikaseadmeid.

Keele ja kõne valdkonna eeldatavad tulemused vanuseti

Tabel 6a. Eeldatavad tulemused vanuseti

Alavaldkond	3-4. a	4-5. a	5-6. a	6-7. a
Kirjalik kõne	Tunneb täiskasvanu	Tunneb kuulates	Määrab hääliku	Tunneb tähti,

	rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas, nimetab üksikuid tähti ja tunneb kirjapildis ära oma nime.	iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites), häälib täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu ning tunneb ära ja nimetab tuttavamaid tähti.	asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas, teab enamikku tähti ning loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid).	suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu.
	Matkib lugemist ja kirjutamist erinevatel viisidel või vahenditega.	Kirjutab üksikuid talle tuttavamaid tähti ja oma nime.	Oskab kirjutada enamikke joonistähti ja täiskasvanu juhendamisel üksikuid tuttavaid sõnu.	Oskab kirjutada 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähtedega.
Hääldamine	Hääldab õigesti enamikku emakeele häälikuid (v.a r-häälik) ja lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (-nt, -lt, -mp jne).	Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja 3–4-silbilisi tuttava tähendusega sõnu.	Kordab järele ja hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.	Oskab oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel hääldada õigesti kõiki emakeele häälikuid.
Sõnavara	Kasutab igapäevases suhtluses tuttavaid sõnu, sh liitsõnu ja moodustab kahe- kuni kolmesõnalisi lauseid.	Laiendab oma sõnavara (vastandsõnad, omadussõnad jne) ja kasutab seda lihtsates lausetes igapäevases suhtluses.	Kasutab keerukamaid lauseid, moodustab vajaduse korral sõnu uudsete objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt nuga õuna koorimiseks – õunanuga).	Valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada.
Suhtlemine	Algatab ise aktiivselt suhtlust ning suhtleb meelsasti eakaaslastega koostegevuses.	Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool situatsiooni, vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal ning esitab	Püsib enda või teiste algatatud teemas, vajaduse korral kohaneb teemamuutustega.	Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga.

		küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha?).		
	Jutustab täiskasvanu abiga pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.	Jutustab täiskasvanu vähese abiga nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3–5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval).	Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega, kasutades sidesõnu.	Oskab jutustada pildi, kuuldud teksti või oma kogemuse põhjal, anda edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendada seejuures oma tundeid.
	Reageerib täiskasvanu lihtsamatele juhistele.	Saab täiskasvanu abiga aru kuuldust ning oskab sellele sobivalt reageerida.	Saab aru kuuldu peamisest sisust, oskab sellele reageerida ja sobivalt vastata.	Saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida.
	Püüab oma mõtteid ja soove väljendada täiskasvanu suunavate küsimuste abil.	Suudab oma mõtteid väljendada lihtsate lausetega tuttavates olukordades.	Räägib oma kogemustest ja tähelepanekutest, väljendades oma mõtteid arusaadavalt.	Oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda.
	Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid (sh koondlauseid).	Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid.	Kasutab kõnes põimlauseid ja lihtsamaid liitlauseid.	Kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid.
	Loeb täiskasvanu abiga lihtsamaid liisusalme.	Loeb peast liisusalme/luuletusi.	Teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust.	Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

Tabel 6b. Eesti keelt teise keelena kõneleva lapse eeldatavad tulemused vanuseti

3-4. a	4-5. a	5-6. a	6-7. a
Saab aru tuttavatest eestikeelsetest sõnadest.	Saab aru lihtsamatest õpitud sõnadest ja väljenditest, mõistab nende tähendust.	Saab aru õpitud sõnadest ja väljenditest, mõistab nende tähendust ning kasutab neid igapäevasuhtluses eakaaslaste ja täiskasvanutega.	Mõistab tuttaval teemal ja igapäevasuhtluses kasutatavat eestikeelset kõnet.
Kordab järele lihtsamaid igapäevaelus kasutatavaid sõnu ja lausungeid (nt mängin palli, panen riidesse).	Kordab järele õpitud sõnu ja lausungeid ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks.	Saab aru õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnade tähendusest ja väljendab end lihtsamate keeleliste konstruktsioonide abil.	Tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu ja keelelisi konstruktsioone ning kasutab neid oma kõnes.

Õpib täiskasvanu suunamisel, vajadusel viibete, žestide abil aru saama lihtsatest korraldustest, mis on igapäevategevustega seotud (nt hakkame sööma, läheme õue).	Saab aru täiskasvanu toel (viiped, žestid) ja reageerib lihtsatele korraldustele.	Mõistab eesti keelse korralduse sisu ja reageerib sellele vastavalt. Vajadusel toetatakse lapse mõistmist žesti või viipega.	Saab aru õpitud sõnavara piires korraldusest, mis on vajadusel žesti või viipega toetatud ja toimib vastavalt.
Õpib aru saama igapäevategevustega seotud küsimustest täiskasvanu toel.	Saab aru igapäevategevusega seotud küsimustest ning püüab täiskasvanu toel omandatud sõnavara piires neile vastata.	Saab aru lihtsast küsimustest ning proovib neile iseseisvalt vastata, kasutades lihtsamaid grammatilisi konstruktsioone.	Saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires.
Saab aru üksikutest viisakusväljenditest (tere, palun, aitäh).	Kasutab täiskasvanu suunamisel üksikuid viisakusväljendeid.	Kasutab õpitud viisakusväljendeid, vajadusel täiskasvanu meeldetuletamisel.	Kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid.
Proovib hääldada täiskasvanu abiga üksikuid lihtsamaid sõnu.	Hääldab täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu.	Kordab täiskasvanu juhendamisel võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viipega toetatud lihtsamaid, erineva häälikupikkusega sõnu.	Suudab korrata võrdleva hääldamise abil ja vajadusel žesti või viipega toetatud erineva häälikupikkusega sõnu.
Tunneb täiskasvanu rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas ja tutvub eesti tähtedega (nt klotsidel, õppemängudes, „rääkivatel seintel").	Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites), häälib täiskasvanu abiga lihtsamaid sõnu ning tunneb ära üksikuid tähti ja kirjapildis oma nime.	Määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas, teab enamikku tähti ja loeb üksikuid sõnu.	Tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1–2-silbilisi sõnu.
Matkib üksikute eestikeelsete tähtede kirjutamist erinevatel viisidel või vahenditega.	Kirjutab täiskasvanu toel üksikuid talle tuttavaid eestikeelseid tähti.	Kirjutab enamikku joonistähti ja täiskasvanu juhendamisel üksikuid tuttavaid sõnu, sh oma nime.	Oskab kirjutada vähemalt 1–2-silbilisi lihtsamaid sõnu õigesti järjestatud ühekordsete joonistähtedega.
Õpib täiskasvanu suunamisel üksikuid lihtsamaid eestikeelseid laule ja liisusalme koos liigutustega.	Kordab täiskasvanule järgi lihtsamaid eestikeelseid laule või luuletusi.	Teab peast mõnda tuttavamat eestikeelset laulu või luuletust.	Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule.

Matemaatika valdkonna eeldatavad tulemused vanuseti

Tabel 7. Eeldatavad tulemused vanuseti

Alavaldkond	3-4. a	4-5. a	5-6. a	6-7. a
Hulga mõiste ja võrdlemine	Otsustab, kas ese kuulub või ei kuulu moodustatud hulka.	Rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse järgi (nt värv ja kuju).	Rühmitab ja nimetab hulga erinevaid ja ühiseid tunnuseid.	Oskab määrata esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse, arvestades samaaegselt kahte tunnust.
	Moodustab sarnaste tunnuste alusel paarid ja võrdleb neid.	Võrdleb esemete hulki ning otsustab, mida on rohkem, vähem või võrdselt.	Võrdleb hulki kasutades mõisteid ja tutvub märkidega rohkem kui (>), vähem kui (<) ja võrdselt (=).	Oskab võrrelda hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt.*
Loendamine, numbrite tundmine ja arvutamine	Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni.	Tutvub arvude ja numbrimärkidega 10ni ja kirjutab neid näidise järgi.	Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni, tunneb ja kirjutab numbrimärke ning nimetab antud arvule eelnevat/järgnevat arvu.	Oskab 12 piires loendamise teel kindlaks teha esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust, tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada.
	Mängib koos täiskasvanuga mänge, mis toetavad liitmisest ja lahutamisest aru saamist läbi praktilise kogemuse (nt klotsidest torni ehitamine, poemäng).	Saab aru, et pärast juurde lisamist on esemeid rohkem ja pärast äravõtmist vähem.	Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab ning võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.	Oskab liita ja lahutada viie piires ning tunneb märke + , –, =.
	Kuulab täiskasvanu matemaatilist jutukest, mis on illustreeritud näitlike vahenditega ja püüab sellest aru saada.	Koostab koos täiskasvanuga lihtsa matemaatilise jutu kahest hulgast.	Koostab lühikese matemaatilise jutukese kahe hulga kohta (nt „Mul oli 3 õuna, andsin 1 ära“).	Oskab koostada kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi.
Suurused ja mõõtmine,	Võrdleb kahte eset suuruse	Võrdleb ja järjestab 3 eset	Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi,	Oskab järjestada kuni viite eset suuruse järgi

ühikud	(suurem – väiksem), pikkuse (pikem – lühem), laiuse (laiem – kitsam) järgi ning kasutab lihtsamaid mõisteid.	suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi ning kasutab vastavaid mõisteid.	leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema - väiksema - sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades.	(pikkus, laius, kõrgus jm).
	Tunneb igapäevaelus ära münte ja rahatähti ning kasutab neid mängudes.	Teab, et rahaga saab asju osta ja mõisteid „sent" ja „euro" ning kasutab võrdlemisel mõisteid „kergem" ja „raskem".	Seob rahasumma kogustega, oskab lihtsamat summat kokku arvutada (nt poemäng) ning tutvub mõõtühikutega (meeter, liiter, kilogramm) ja nende kasutamisvõimalustega.	Teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse.
	Tunneb mängus mõõtmise teel ära erineva pikkusega esemed (nt pikk, lühike).	Mõõdab täiskasvanu toel esemete pikkust nööri või muu vahendiga.	Mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (nt pulk, samm) ja võrdleb tulemusi.	Oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nöör vms).
Geomeetrilised kujundid ja mustrid	Eristab ringi, kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid lähiümbrusest.	Nimetab ja leiab tasapinnalisi kujundeid (ring, kolmnurk, nelinurk), kirjeldab erinevate nelinurkade (ruudu ja ristküliku) sarnasusi ja erinevusi.	Tutvub ruumiliste kujunditega kera ja kuup ja märkab sarnasusi ja erinevusi tasapinnaliste kujunditega (ring, nelinurk).	Tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada.
	Jätkab õpetaja antud mustrit (nt punane-sinine-punane nupp).	Loob ja jätkab mustreid erinevate vahenditega (nt looduslikud materjalid, värvilised esemed).	Loob ja jätkab mustreid, rütme ning märkab neid ümbritsevas keskkonnas (nt põrandaplaadid on kollane-roheline-kollane-roheline, jalajäljed lumel).	Märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua.
Orienteerumine ajas	Kasutab täiskasvanu toel mõisteid: *täna, homme, eile.*	Kasutab tuttavates olukordades mõisteid: *täna, eile, homme,*	Teab, kasutab ja eristab mõisteid: *eile, täna, homme, enne, praegu, varem – hiljem, noorem*	Oskab kasutada õigesti mõisteid *eile, täna, homme, enne, praegu, varem – hiljem, noorem*

		praegu, enne.	*– vanem.*	*–vanem.*
	Kordab täiskasvanu järgi nädalapäevade nimetusi ja leiab aastaaegadele iseloomulikke tunnuseid (nt piltidel, vestluses vm).	Nimetab täiskasvanu toel ja kirjeldab erinevaid aastaaegu, nädalapäevi õiges järjestuses ning tutvub kuude nimetustega.	Teab aastaaegade ja nädalapäevade järjestust ning seostab kuid aastaaegadega.	Oskab nimetada nädalapäevi, kuid, aastaaegu õiges järjestuses.
	Kirjeldab aastaaega, millal on tema sünnipäev (nt siis, kui lumi on maas; siis, kui puude lehed lähevad kollaseks).	Teab, millisel aastaajal on tema sünnipäev ja täiskasvanu toel nimetab oma sünnikuud.	Nimetab oma sünnipäeva ja kuud, kasutades vajadusel abivahendeid (nt sünnipäevapuu, kalender).	Oskab nimetada oma sünnikuud ja -päeva.
	Märkab täiskasvanu toel kella liikumist, seostab teatud tegevusi kindla kellaajaga.	Mõistab täiskasvanu toel, et kella suur seier (üleval) näitab täistundi ja tuvastab täistunni kellaaja analoogkellal.	Tuvastab kellal täistundi (analoog- ja digitaalkellal) ja nimetab seda õigesti.	Oskab määrata kellaaega täistundides.
Orienteerumine ruumis, õuealal ja paberil	Kasutab täiskasvanu toel lihtsaid ruumilisi mõisteid: peal, all, ees, taga igapäevastes mängudes ja tegevustes.	Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (nt seisan sõbra taga, olen laua ees), ning täiskasvanu toel vasakut ja paremat poolt.	Määrab eseme (nt robootika vahendi) asukohta teise eseme suhtes ruumis, õuealal (nt GPS kunst) ja paberil kasutades mõisteid all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.	Orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes- all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal.

Muusika valdkonna eeldatavad tulemused vanuseti

Tabel 8. Eeldatavad tulemused vanuseti

Alavaldkond	3-4. a	4-5. a	5-6. a	6-7. a
Laulmine ja muusika kuulamine	Huvitub laululistest tegevustest (plaksutab, teeb	Laulab peast lihtsamaid õpitud laule rühmaga samas tempos.	Laulab teistega koos ja samas tempos õpitud eakohaseid laule, kasutades	Oskab laulda eakohaseid laule kaaslastega ja üksi.

	kaasa kokkulepitud liigutusi), laulab täiskasvanuga kaasa üksikuid fraase ja laululõike.		loomulikku häält.	
	Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast ja reageerib muusikale emotsionaalselt (nt plaksutab, kõigutab keha).	Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud eristuvaid meeleolusid liigutuste ja liikumisega, tunneb kuulmise järgi ära õpitud laulu.	Teab muusikalisi põhimõisteid: aeglane – kiire, kõrge – madal, vali – vaikne, rõõmus – kurb ja oskab nende kaudu kuulatud muusikat iseloomustada.	Suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada.
	Tunneb ära ja imiteerib looma- ja linnuhääli.	Eristab kõla järgi õpitud pille (nt kõlapulgad, tamburiin, marakas).	Eristab muusikat kuulates enamlevinud pille (nt klaver, viiul, flööt).	Eristab õpitud pille tämbri ja kõla järgi.
Pillimäng	Mängib kehapillil (plaksud, patsud) ja lihtsamatel pillidel (nt marakas, rütmimuna, kelluke) täiskasvanuga kaasa, eristades kiiret ja aeglast rütmi.	Mängib rütmipille (nt kõlapulgad, tamburiin, kuljused) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks.	Mängib õpitud pillidel rütmisaateid lasteriimidele ja -lauludele õige hoiu ja mänguvõtetega, ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos.	Oskab mängida eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge üksi ja koos kaaslastega.
Muusikalis-rütmiline liikumine	Liigub koos täiskasvanuga, reageerides muusika eristuvatele vormiosadele (jooks, kõnd, seisak).	Juhindub muusika meeleolust ja rütmist ning püüab liikumisel nendega arvestada.	Arvestab liikumisel muusika meetrumiga, muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register).	Oskab liikuda vastavalt muusika rütmile ja meeleolule.
	Sooritab lihtsaid tantsuliigutusi (keerutus	Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente	Esitab õpitud tantse, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt	Oskab tantsida eakohaseid tantse üksi ja koos kaaslastega.

	kohapeal, poolkükk, kand- ja varvasastak, rõhksamm, liigutused ülakeha ja kätega) täiskasvanu ettenäitamisel.	(liikumised ringis, kolonnis, paarilisega keerutamine), osaleb laulumängudes.	hüpaksamm, liikumised paarilisega).	
	Juhindub oma liikumise valikul muusika iseloomust ja täiskasvanu ettenäitamisest.	Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu.	Imiteerib ja katsetab loovaid liikumisi, kasutades erinevaid vahendeid ja arvestades muusika meeleoluga.	Oskab väljendada ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.

Liikumise valdkonna eeldatavad tulemused vanuseti

Tabel 9. Eeldatavad tulemused vanuseti

3-4. a	4-5. a	5-6. a	6-7. a
Suudab keskenduda tuttavale ja huvipakkuvale kehalisele tegevusele täiskasvanu suunamisel.	Suudab keskenduda ja sooritada uudseid kehalisi tegevusi täiskasvanu suunamisel.	Suudab lühiajaliselt pingutada ja keskenduda kehalisele tegevusele ning seda lõpule viia.	Suudab pingutada ja keskenduda sihipärasele kehalisele tegevusele.
Tunneb liikumisel ja mängimisel mõningaid ohutusreegleid, kuid vajab täiskasvanu suunamist ja positiivset eeskuju.	Tunneb ja osaliselt järgib liikumisel ja mängimisel reegleid, kuid vajab veel juhendamist ja tuge.	Liikumistegevuses ja mängimisel järgib ohutus- ja mängureegleid, suudab juba teha arukamaid valikuid mänguks ja liikumiseks.	Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja mängudeks sobivad paigad ja vahendid.
Sooritab põhiliikumisi õpitud harjutustes ja mängudes (põhiliikumisoskused alles arenevad ja kujunevad).	Sooritab põhiliikumisi sujuvalt aktiivses tegevuses ja mängudes.	Sooritab põhiliikumisi sihipäraselt aktiivses tegevuses ja mängudes.	Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud.
Teeb tasakaalu, painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi ja tegevusi.	Suudab sooritada tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi ja tegevusi.	Suudab täpsemalt juhtida liigutusi ja kombineerida erinevaid liikumiselemente, sooritada kestvamaid	Oskab sooritada osavust, vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi.

		tegevusi, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi ning tegevusi.	
Suudab kõndida lühikest maad (nt 2-3m) kitsal rajal, seista ühel jalal mõned sekundid.	Suudab säilitada tasakaalu lühikest aega paigal olles ning liikuda piiratud pinnal ja liikumise ajal hoida kehaasendit (k.a kelgutamisel, suusatamisel, tõukerattaga sõitmisel vm).	Suudab seista ühel jalal ja oskab sooritada lihtsaid tasakaaluasendeid; suudab kõndida kitsal rajal enesekindlalt ja sujuvalt. Suudab hoida tasakaalu vahendil liikudes (nt kelgul, suuskadel, tõuke- või jalgrattal).	Suudab säilitada tasakaalu paigal olles ja liikumisel.
Sooritab harjutusi õpetaja sõnalise seletuse ja ettenäitamise järgi.	Sooritab harjutusi õpetaja sõnalise seletuse järgi ja püüab ise lihtsaid liigutusi või harjutusi ette näidata.	Sooritab harjutusi õpetaja selgituste järgi ja julgeb ka kaaslastele liigutusi ja harjutusi ette näidata.	Oskab sooritada harjutusi õpetaja selgituste järgi ja ise harjutusi ette näidata.
Teeb lihtsaid liigutusi muusika järgi.	Teeb lihtsaid rütmilisi liikumisi (nt plaks-plaks-hüpe).	Tunneb ja järgib lihtsat rütmi (nt korduvad mustrid, tempovahetus), kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.	Oskab sooritada koos kaaslasega rütmiliikumisi.
Reageerib lihtsatele rütmidele ja liikumisjuhistele (nt muusika järgi liikuma jääda või liikuda aeglasemalt/kiiremini).	Jäljendab liikumisega erinevaid rütme, lihtsa muusika või plaksutuse saatel (nt kõnnib ühtlases tempos, kui kuuleb plaksutust) ja muudab liikumisviisi rütmimuutusel.	Eristab aeglast ja kiiret rütmi ning kohandab oma liikumist vastavalt.	Oskab liikuda vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga.
Kasutab erinevaid vahendeid (näiteks pallid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) loovalt ja katsetades, mitte veel sihipäraselt.	Kasutab erinevaid vahendeid (näiteks pallid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne) juba sihipärasemalt (nt viskab palli soovitud suunas, suudab rõngast keerutada).	Kasutab vahendeid iseseisvalt, mitmekesisemalt ja loovalt (nt suudab visata palli sihtmärki, veeretada ja keerutada rõngast, kelgutada turvaliselt).	Oskab kasutada liikumisel erinevaid vahendeid (näiteks pallid, lindid, rätikud, rõngad, reketid, suusad, kelgud jne).
Mängib täiskasvanu juhendamisel, lihtsaid	Mängib lihtsamaid liikumismänge, kus on 1–	Mängib mänge, kus on rohkem reegleid ja	Oskab mängida erinevaid liikumis- ja sportlike

mänge, kus on liikumist ja vähem kindlaid reegleid.	2 reeglit. Sportlikke elemente (nt viskamine, hüppamine, jooksmine) rakendab mängus sihipärasemalt.	koostööd (nt liikumis- ja sportlike elementidega mängud meeskondades).	elementidega mänge.
Nimetab täiskasvanu suunamisel mõningaid igapäevaseid liikumisi (nt jooksmine, hüppamine, ronimine), eriti neid, mida ise sageli teeb.	Nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisi (nt rattasõit, jooksmine, tantsimine) ja lihtsamaid spordialasid, mida on näinud või ise teinud (nt jalgpall, tantsimine vm).	Nimetab erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi (nt jalgrattaga sõitmine, kelgutamine vm) ja mitmeid spordialasid nimepidi, eriti neid, mida on ise proovinud või mida peres harrastatakse.	Oskab nimetada erinevaid igapäevaseid liikumisvõimalusi ja spordialasid.

Kunsti valdkonna eeldatavad tulemused vanuseti

Tabel 10. Eeldatavad tulemused vanuseti

3-4. a	4-5. a	5-6. a	6-7. a
Leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast ümbrusest üksikuid detaile ja objekte ning kujutab neid lihtsustatult.	Leiab täiskasvanu juhendamisel lähimast ümbrusest detaile ja objekte ning püüab neid omavahel seostada ja kujutada.	Leiab lähimast ümbrusest detaile ja objekte ning kujutab neid vabalt ja isikupäraselt.	Oskab leida ümbritsevat vaadeldes detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil.
Kasutab lihtsaid kunstivahendeid (nt värvipliiats, pintsel, savi).	Katsetab täiskasvanu juhendamisel erinevaid kunstimaterjale ja väljendab ennast kunstitöö kaudu.	Oskab täiskasvanu juhendamisel mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutluspilte.	Oskab mitmekülgseid kunstitehnikaid, -materjale ja -vahendeid kasutades väljendada meeleolusid ja kujutluspilte.
Kasutab etteantud vahendeid täiskasvanu suunamisel.	Teab, kuidas erinevaid vahendeid ohutult ja sihipäraselt kasutada.	Valib sobivad vahendid ning kasutab neid ohutult ja sihipäraselt.	Kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt.
Kirjeldab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööd lühidalt ja nimetab kujutatud objekte.	Jutustab täiskasvanu suunamisel oma kunstitööst ja õpib väljendama oma arvamust kaaslaste kunstitööde kohta.	Kirjeldab oma töö protsessi, selgitab valikuid ning avaldab teiste tööde suhtes heatahtlikult arvamust.	Oskab esitleda oma kunstitööd ja arutleda kaaslaste kunstitööde üle.
Kaunistab eseme	Kavandab ja kaunistab	Kavandab, valib	Koostab ise või valib tööst

täiskasvanu valitud vahendite (nt šabloon, tempel vm) ja juhendamise abil.	eseme täiskasvanu suunamisel.	vahendid ja kaunistab eseme iseseisvalt.	lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks.
Teeb täiskasvanu juhendamisel kaaslastega ühistööd.	Jagab töövahendeid kaaslastega ja osaleb ühises kunstitöös.	Teeb iseseisvalt tööd rühmas, järgides kaaslastega ühises kunstitöös kokkuleppeid.	Oskab kavandada ja teostada kaaslastega ühist kunstitööd.
Räägib täiskasvanu suunamisel kunstitööst.	Vaatleb kunstitöid ja jutustab teosest täiskasvanu suunamisel.	Arutleb nii enda kui ka teiste kunstitööde üle, suhtudes kaaslaste töödesse heasoovlikult.	Vaatleb kunstiteoseid ja oskab vestelda.
Kaunistab täiskasvanu abiga rühmaruumi.	Valib täiskasvanu suunamisel kaunistuse tegemiseks vahendid ja paigutab need rühmaruumi.	Oskab iseseisvalt kavandada ja valida kunstivahendid õpi- ja kasvukeskkonna kujundamiseks.	Kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel.
Tunneb ära tuttavad digiseadmed, kasutab neid koos täiskasvanuga.	Pildistab või filmib täiskasvanu juhendamisel.	Oskab kasutada digiseadmeid iseseisvalt, tehes pilti, videot või salvestades heli.	Loob digitaalset sisu (näiteks foto, heli, video).